

رسانه‌های شیعی از نگاه آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی

پنجره‌ای برای نشر معارف ناب اهل بیت به جهانیان

رسانه در حقیقت ابزاری است که پنجره‌ای برای آشنایی جامعه بزرگ شیعیان با آموزه‌ها و اهداف اهل بیت علیهم‌السلام می‌گشاید و معارف ناب اهل بیت علیهم‌السلام به دست جهانیان می‌رسد. این آشنایی از طریق آموزش‌های مستمر و برنامه‌ریزی‌شده‌ای محقق می‌شود که شبکه به‌صورت پیوسته ارائه می‌دهد. بی‌تردید این تلاش‌ها، ذخیره‌ای ارزشمند برای روز قیامت خواهد بود و ان‌شاءالله موجب سلامتی و موفقیت شما در زندگی دنیوی نیز می‌گردد.

۱	آیت‌الله اعرافی عنوان کرد تاریخ حوزه، آکنده از مجاهدت‌های بی‌پایان عالمان و بزرگان ماست
۳	آیت‌الله رجسی نظریه ولایت فقیه؛ کارآمدترین الگوی حکمرانی در سطح جهانی
۴	

رسانه‌های شیعی از نگاه آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی

پنجره‌ای برای نشر معارف ناب اهل بیت علیهم‌السلام به جهانیان

حضرت آیت‌الله مکارم شیرازی، در دیدار مدیر و مسئولان شبکه‌های جهانی ولایت، ضمن تشکر از فعالیت‌های این مجموعه، با تأکید بر لزوم تأمین امکانات، افزودند: خداوند توفیق عظیمی به شما داده و سرمایه مهمی برای يوم‌القیامه خواهید داشت.

به گزارش روابط عمومی مرکز رسانه‌ای ولایت، این مرجع تقلید، فعالیت در عرصه رسانه و شبکه ولایت را سبب تحقق منویات امام عصر علیه‌السلام دانسته و افزودند: رسانه در حقیقت ابزاری است که پنجره‌ای برای آشنایی جامعه بزرگ شیعیان با آموزه‌ها و اهداف اهل بیت علیهم‌السلام می‌گشاید و معارف ناب اهل بیت علیهم‌السلام به دست جهانیان می‌رسد. این آشنایی از طریق آموزش‌های مستمر و برنامه‌ریزی‌شده‌ای محقق می‌شود که شبکه به‌صورت پیوسته ارائه می‌دهد. بی‌تردید این تلاش‌ها، ذخیره‌ای ارزشمند برای روز قیامت خواهد بود و ان‌شاءالله موجب سلامتی و موفقیت شما در زندگی دنیوی نیز می‌گردد.

حضرت آیت‌الله مکارم شیرازی، با تأکید بر اهمیت فعالیت شبکه‌های ولایت، به ضرورت توسعه زیرساخت‌های آن اشاره و خاطرنشان کردند: تأمین امکانات لازم و احداث ساختمان اختصاصی برای شبکه ولایت، از اولویت‌های اساسی است که باید مورد توجه جدی قرار گیرد.

• **شبکه جهانی ولایت؛ دانشگاه رسانه‌ای معارف اهل بیت علیهم‌السلام در قلب جهان**

حجت‌الاسلام والمسلمین سیدجعفر علوی، رئیس شبکه جهانی ولایت نیز در این دیدار، در ارائه گزارشی از فعالیت‌های این شبکه گفت: امروز شبکه ولایت به پناهگاهی برای همه شیعیان و علاقه‌مندان به معارف اهل بیت علیهم‌السلام در سراسر جهان تبدیل شده است. وی افزود: شبکه جهانی ولایت مخاطبانی از دورافتاده‌ترین نقاط جهان دارد. مخاطبان ما از کشورهای مختلف با ما ارتباط می‌گیرند. رئیس شبکه‌های جهانی ولایت در ادامه، با اشاره به کارآمدی رسانه در تبلیغ معارف اسلامی، افزود: «برای تأسیس مسجد و ارسال مبلغ به صدها کشور و هزاران شهر دورافتاده، هزینه‌ای سرسام‌آور—میلیاردها دلار—نیاز بود، بی‌آنکه

تضمینی برای دستیابی به تمام مخاطبان وجود داشته باشد؛ اما به‌برکت تدبیر حکیمانه حضرت‌عالی و بهره‌گیری از زبان رسانه، مؤسسه رسانه‌ای ولایت به‌عنوان شجره‌ای طیبه و باقیات‌الصالحاتی ارزشمند، توانسته عطر دل‌نشین مکتب محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و آل محمد علیهم‌السلام را به سراسر جهان منتشر کند.

تأثیر موفقیت‌آمیز در آفریقا
حجت‌الاسلام والمسلمین علوی، با بیان اینکه در آفریقا که شبکه هوسازبان ولایت، به‌عنوان تنها شبکه شیعی ۲۴ ساعته، به‌عنوان یک شبکه حق‌جو و حق‌گو و یک محیط امن و آموزنده برای خانواده‌ها شدیداً مورد استقبال گسترده ادیان و مذاهب مختلف قرار گرفته است، درخواست داشت با حمایت‌های بیشتر مقام منبع مرجعیت، این مدل موفق در زبان‌های مختلف دیگر قابل پیاده‌سازی گردد.

شبکه ولایت؛ دانشگاهی برای عموم مردم
وی با اشاره به تربیت نیروهای رسانه‌ای در شبکه ولایت از میان طلاب حوزه‌های علمیه و جامعه‌المصطفی، اضافه کرد: در سازمان رسانه‌ای ولایت، آشناکردن نیروهای مسلط به معارف اسلامی و آموزش‌های رسانه‌ای در حوزه برودکست و بروبند و هوش مصنوعی، به‌شکلی هدفمند انجام می‌شود و بحمدالله به بیان مکرر مخاطبان، امروزه شبکه جهانی ولایت، همچون دانشگاه معارفی در عرصه رسانه می‌درخشد؛

آن‌چنان که حضرت امام خمینی رحمته‌الله‌علیه فرموده بودند: باید رسانه دانشگاه شود. **نظام دقیق رصد و پاسخ به شبهات**

وی از رصد شبکه‌های انحرافی و شبهه‌افکن به‌صورت لحظه‌ای خبر داد و خاطرنشان کرد: داده‌های آن‌ها طبقه‌بندی، تحلیل و به‌گروه‌های علمی منتقل می‌شود تا با دقت تصمیم‌گیری شود که چه کسی، چگونه و در چه قالبی به آن پاسخ دهد. این کار با کمک طلاب متخصص رسانه انجام می‌شود.

تولید باکیفیت، با حداقل نیرو و هزینه
مدیر شبکه ولایت، با اشاره به بودجه و امکانات بسیار محدود تولید، از تهیه روزانه ۱۰ تا ۱۲ برنامه زنده خبر داد و افزود: ماهانه بیش از ۳۰۰ برنامه زنده توسط حدود تنها ۶۰ طلبه متخصص در عرصه رسانه تولید می‌شود.

آیت‌الله خاتمی

فناوری هسته‌ای خط قرمز ملت ایران است

امام جمعه موقت تهران، به مذاکرات غیرمستقیم با آمریکا اشاره کرد و افزود: فناوری هسته‌ای خط قرمز ملت ما محسوب می‌شود. به گزارش خبرگزاری حوزه، آیت‌الله سیداحمد خاتمی در سالروز شهادت مظلومانه حضرت امام جواد علیه‌السلام در شهرستان شهریار، در بخشی از سخنانش، بر لزوم هوشیاری در برابر اخبار جعلی رسانه‌های معاند تأکید کرد و افزود: این رسانه‌ها که از سوی آمریکا و غرب حمایت می‌شوند، در فضای مجازی به دنبال برهم زدن افکار عمومی و ایجاد اختلاف میان مسلمانان هستند.

وی با اشاره به تحولات عرصه رسانه، اظهار کرد: در گذشته روزنامه‌ها مرجع خبر بودند؛ اما امروزه موبایل، اینترنت و هوش مصنوعی این نقش را ایفا می‌کنند و ما باید با بهره‌گیری از امکانات موجود، همواره به‌روز باشیم.

امام جمعه موقت تهران در ادامه، به مذاکرات غیرمستقیم با آمریکا اشاره و تصریح کرد: فناوری هسته‌ای و تولید موشک در شهر موشکی ایران، خط قرمز ملت ما محسوب می‌شود.

وی با اشاره به سفر اخیر ترامپ به منطقه خلیج فارس، گفت: رئیس‌جمهور آمریکا سه روز به منطقه آمد و میلیون‌ها دلار به جیب زد و رفت و مدعی شد که بیش از هزینه‌های اوکراین درآمد کسب کرده است.

مصلحت‌اندیشی را ایفا می‌کنند و ما باید با بهره‌گیری از امکانات موجود، همواره به‌روز باشیم.

رئیس‌جمهور آمریکا سه روز به منطقه آمد و میلیون‌ها دلار به جیب زد و رفت و مدعی شد که بیش از هزینه‌های اوکراین درآمد کسب کرده است.

کتاب «تعلیم و تربیت در نهج‌البلاغه» به چاپ هفتم رسید

کتاب «تعلیم و تربیت در نهج‌البلاغه»، اثر عبدالمجید زهادت در ۲۴۴ صفحه به‌همت مؤسسه بوستان کتاب به چاپ هفتم رسید.

به گزارش خبرگزاری حوزه، کتاب حاضر با خامه‌ای روان به تبیین تعلیم و تربیت از دیدگاه نهج‌البلاغه پرداخته و تفسیری از: ارزش و فضیلت علم، نکوهش جهل، آداب تعلیم و تعلّم، تربیت و... به دست می‌دهد.

فصل پایانی کتاب به شرح و بیان نامه ۳۱ نهج‌البلاغه (خطاب به امام حسن علیه‌السلام) اختصاص یافته است.

این کتاب در دو بخش تألیف شده است: بخش اول با عنوان «تعلیم و تعلّم» مشتمل بر دو فصل است:

فصل اول با عنوان «ارزش علم»، به بررسی فضیلت علم، ترغیب و تشویق به فراگیری دانش و نکوهش جهل و نادانی می‌پردازد. فصل دوم، با عنوان «آداب تعلیم و تعلّم»، وظایف علما را شرح می‌دهد.

دومین بخش از کتاب حاضر با عنوان «تربیت»، هم، مشتمل بر دو فصل است: فصل اول با عنوان «مفهوم تربیت» معنای تربیت و متصدی امر تربیت را مورد تأکید قرار داده است. فصل دوم با عنوان «نامه ۳۱ نهج‌البلاغه» مشخصات نامه ۳۱ نهج‌البلاغه و شرح نامه را بیان کرده است.

علاقه‌مندان برای تهیه این کتاب، می‌توانند به نشانی اینترنتی مؤسسه بوستان کتاب به آدرس www.bustaneketab.ir مراجعه کنند.

به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در این دیدار، استاندار را مسئول همه امور استان همچون تولید، محیط زیست، خدمات شهری، بازارچه‌های مرزی و دیپلماسی استانی خواندند و گفتند: البته با وجود تأکید بر این اصل در دولت‌های مختلف، رؤسای جمهور به‌علت مخالفت برخی وزرا، نتوانستند آن را به‌طور کامل حاکم کنند؛ اما باید به استانداران اختیار داده شود تا آنها بتوانند در خصوص مسائل، تصمیم‌گیری و اقدام کنند.

ایشان با اشاره به سرشار بودن کشور از فرصت‌ها و عاری‌بودن فضای عمومی از چالش‌هایی همچون جنگ، بیماری فراگیری مانند کرونا، مشکلات حاّد امنیتی و اختلافات جناحی و سیاسی پزرنگ، خاطرنشان کردند: علاوه بر این، کشور از ظرفیت عظیم نیروی انسانی جوان، تحصیل‌کرده و کارآمد برخوردار است که هر دستگاهی این ظرفیت را شناسایی و از آن استفاده کرده، پیشرفت‌های ملموسی رقم خورده است.

رهبر انقلاب اسلامی، از عضویت ایران در مجامع مهم منطقه‌ای و جهانی همچون شانگهای و بریکس و سکандاری وزارت کشور به دست‌و‌پزیری که شناخت خوبی از مناطق مختلف کشور دارد، به‌عنوان فرصت‌هایی دیگر یاد کردند و با توصیه به انتخاب مدیرانی برخوردار از روحیه خدمت و سلامت نفس برای پیشبرد امور، گفتند: اگر مدیرانی با این روحیات برای استان انتخاب کنید، هیچ فرصتی برای کار و پیشرفت از دست نخواهد رفت. ایشان با تأکید بر پرهیز استانداران از فعالیت‌های حاوی تعارض منافع همچون تجارت شخصی در دوره کوتاه خدمت، مراقبت از سلامت کشور و مبارزه با فساد را ضروری دانستند و افزودند: برخی سعی کردند، ثابت کنند که فساد در جمهوری اسلامی به قول خودشان سیستمی است؛ درحالی‌که چنین چیزی دروغ است و دستگاه سالم است؛ اما رگه‌های قوی یا ضعیف فساد در برخی بخش‌ها وجود دارد که باید با آن موارد قاطعانه مبارزه کرد.

رئیس جامعه مدرسین حوزه علمیه قم گفت: با وجود پنج دوره مذاکره، هنوز دستاورد روشنی حاصل نشده و هر روز نغمه جدیدی از سوی آنها آغاز می‌شود. ملت ما و رهبر عزیز ما در مقابل زیاده‌خواهی‌های دشمن کوتاه نخواهند آمد و این از ویژگی‌های مکتب سیاسی امامین انقلاب، یعنی مقابله با طمع‌ورزی دشمنان است.

به گزارش روابط عمومی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، آیت‌الله سیدهاشم حسینی بوشهری در همایش بصیرتی فرماندهان و کارکنان ستاد فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، به تبیین «مکتب سیاسی امامین انقلاب اسلامی» پرداخت و بیان کرد: اندیشه امام راحل علیه‌السلام و مقام معظم رهبری پیوسته است و اصول بنیادین مکتب سیاسی ایشان، شامل جهان‌بینی توحیدی، اسلام ناب محمدی، نگاه بین‌المللی، پاسداری از ارزش‌ها، عدالت اجتماعی و مقاومت در برابر مستکبران است.

رئیس جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، با بیان اینکه سخن گفتن پیرامون ابعاد شخصیتی امام راحل علیه‌السلام و مقام معظم رهبری، به‌ویژه مکتب سیاسی ایشان، نیازمند زمان بسیار و تفصیل است، اظهار کرد: این همایش که در قالب بصیرتی و با بُعد جهاد تبیینی برگزار شده، فرصتی برای روشن‌شدن این مکتب است.

وی به تعریف مکتب سیاسی امامین انقلاب پرداخت و گفت: مکتب سیاسی، مجموعه‌ای از ایده‌ها، نظریه‌ها و عقاید مرتبط با سیاست است که درباره چگونگی اداره کشور، ساختار حکومت و

دو فرمان مهم امام خامنه‌ای به استانداران

حضور در میان مردم و مبارزه قاطع با فساد

رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار وزیر کشور و استانداران، با تأکید بر اینکه استانداران مدیر همه‌جانبه استان هستند، فضای عمومی کشور را برای خدمت مناسب و فرصت‌ها را زیاد دانستند و ضمن بیان برخی توصیه‌ها، گفتند: یکی از موضوعات مهم، موضوع مردم است که باید به میان مردم رفت و در اجتماعات آنها حاضر شد و سخنان آنها را حتی اگر تند باشد، با حوصله شنید و به آنها توضیح لازم داد.

مبارزه با آن را باید ادامه داد.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، مبارزه با فساد را از وظایف قطعی مدیران ارشد دانستند و با تأکید بر اینکه شرط لازم و اول مبارزه با فساد، دوربودن مسئولان و خانواده‌های‌شان از عوامل فسادزاست، افزودند: ضرر و زیان دچار شدن یک مسئول به فساد به‌علت جایگاه حساسی که در آن قرار دارد، مضاعف و عذاب آن نیز در پیشگاه الهی دوجندان است؛ البته همچنانکه در پیام مفصل و مهم چندین سال قبل تأکید کردم، فساد همچون اژدهایی هفت‌سر است که به‌آسانی از بین نمی‌رود

آیت‌الله حسینی بوشهری در همایش بصیرتی فرماندهان و کارکنان ستاد فرماندهی سپاه

ملت و رهبر عزیز ما

در مقابل زیاده‌خواهی‌های دشمن کوتاه نخواهند آمد

حقوق شهروندان و سایر مسائل سیاسی بحث می‌کند.

عضو هیأت‌رئیس مجلس خبرگان رهبری، با تأکید بر پیوستگی مکتب امام راحل علیه‌السلام و مقام معظم رهبری، تصریح کرد: برای شناخت شخصیت مقام معظم رهبری، ابتدا باید شخصیت امام علیه‌السلام را شناخت.

امام جمعه قم، با استناد به فرمایش مقام معظم رهبری مبنی بر اینکه راه ما، مکتب ما و هدف ما، همان راه امام است، خاطرنشان کرد: هرگونه تبیین مکتب سیاسی امام‌خمینی علیه‌السلام، عملاً تبیین مکتب سیاسی مقام معظم رهبری نیز هست و هیچ تفرقه و جدایی

بین این دو وجود ندارد.

اصول مکتب سیاسی امامین انقلاب

آیت‌الله حسینی بوشهری در ادامه، به تشریح ویژگی‌های اصلی مکتب سیاسی امامین انقلاب پرداخت و گفت: اولین ویژگی مبتنی‌بودن بر جهان‌بینی توحیدی است که در آن، عالم وابسته به قدرت بی‌انتهای الهی دیده می‌شود.

وی اسلام ناب محمدی را دومین اصل این مکتب برشمرد و با اشاره به اهمیت آرای مردم در این مکتب، بیان کرد: امام راحل علیه‌السلام بلافاصله پس از انقلاب، فرمان همه‌پرسی برای تعیین نظام اسلامی را صادر کردند؛ چراکه معتقد بودند، مردم باید آرای خود را به صندوق‌ها بریزند و این نشان‌دهنده احترام به اراده مردم است.

نایب‌رئیس مجلس خبرگان رهبری، نگاه بین‌المللی و جهانی را ویژگی دیگر این مکتب عنوان کرد و افزود: مخاطب این مکتب، تنها مردم ایران یا امت اسلامی نیست؛ بلکه کل بشریت است و این نگاه، از طریق جلب قلوب و نه با زور و لشکرکشی محقق می‌شود؛ به‌عنوان نمونه به حمایت‌های مردمی از شخصیت‌هایی چون شیخ زکراکی در آفریقا می‌توان اشاره کرد.

رئیس جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، پاسداری از ارزش‌ها را که منجر به شکل‌گیری اصل ولایت فقیه می‌شود، به‌عنوان رکن بعدی این مکتب معرفی کرد و گفت: شخصیتی که عهده‌دار جایگاه رفیع ولایت فقیه می‌شود، باید جامع علم، تقوا و درایت باشد؛ علم

کردند.

در ابتدای این دیدار، آقای اسکندر مؤمنی، وزیر کشور ضمن بیان گزارشی از برنامه‌های در دست اقدام، گفت: سرمایه‌گذاری برای تولید، محرومیت‌زدایی، اشتغال‌زایی، مردم‌داری و مهرورزی به مردم و ارتباط با طبقات مختلف، جوان‌گرایی، دیپلماسی اقتصادی و ارتباط با همسایگان، ساماندهی اتباع بیگانه و تأمین امنیت پایدار، از جمله برنامه‌ها و اولویت‌های وزارت کشور است.

• اخبار کارکوتاه ایران

• **ماهواره ایرانی آماده پرتاب به فضا:** ۲ ماهواره ایرانی در صف پرتاب قرار گرفته‌اند. این ماهواره‌ها از پروژه‌های جدید ایران برای توسعه ظرفیت‌های فضایی است و با هدف ارتقای فناوری‌های فضایی و کاربردهای متنوع علمی و ارتباطی طراحی شده است.

• **تولید سوخت هواپیماهای سبک:** متخصصان ایرانی در پالایشگاه آبادان به دانش فنی تولید سوخت باکیفیت، ویژه هواپیماهای سبک دست یافتند. این محصول بومی، ضمن برخورداری از استانداردهای لازم، مانع از آسیب‌دیدگی سامانه سوخت‌رسانی و موتور هواپیما می‌شود.

• **کاهش ۳ درصدی آمار ازدواج در کشور:** دبیر ستاد ملی جمعیت: در سال ۱۴۰۳ نسبت به سال ۱۴۰۲ شاهد کاهش ۳ درصدی آمار ازدواج در کشور بوده‌ایم. متوسط سن ازدواج اول در سال گذشته، برای دختران ۲۴.۱ سال و برای پسران ۲۸.۳ سال بوده است. استان تهران بالاترین متوسط سن ازدواج را در بین استان‌های کشور دارد. کمترین میانگین سنی ازدواج دختران و پسران مربوط به استان سیستان و بلوچستان است. نسبت تجرد در دختران روستایی بیش از دختران شهری است. حدود ۸۰ درصد زوجین وام ازدواج را برای تأمین مسکن استفاده می‌کنند.

• **ابتدای ۱۵ درصد جمعیت کشور به دیابت:** رئیس پژوهشکده علوم غدد درون‌ریز و متابولیسم: شیوع بیماری دیابت در کشور ما، مانند بسیاری از کشورهای دیگر در قرن اخیر و به‌ویژه در نیمه دوم قرن گذشته افزایش یافته است. دلیل اصلی این موضوع، کاهش تحرکات بدنی، پرخوری و افزایش اضافه‌وزن و چاقی است. اکنون حدود ۱۵ درصد از جمعیت کشور مبتلا به دیابت مبتلا هستند. در سنین بالای ۵۰ سال، از هر سه نفر، دو نفر یا مبتلا به دیابت یا در مرحله پیش‌دیابت هستند.

• **خطر فلزات سنگین در کنسرو ماهی‌های حرام گوشت:** رئیس مرکز ملی تحقیقات حلال: مطالعات انجام‌شده نشان می‌دهد، گونه‌های حرام‌گوشتی مانند کوسه، مارماهی و شمشیرماهی ... به‌دلیل قراردادن در سطوح بالای زنجیره غذایی و طول عمر بالا، مستعد تجمع زیستی فلزات سنگین مانند جیوه، کادمیوم و سرب در بافت‌های خود هستند و مصرف آن‌ها می‌تواند سلامت انسان را تهدید کند؛ درحالی‌که میزان انباشت فلزات سنگین و مواد مضر در ماهیان حلال‌گوشت بسیار کمتر است. کارشناسان حوزه غذا، در صورت مشاهده این عناصر در ترکیبات، از صدور مجوز عرضه جلوگیری می‌کنند. مصرف‌کنندگان هنگام خرید کنسروماهی، حتماً به اطلاعات مندرج بر روی برچسب توجه کنند.

• **کاهش ۴۰ درصدی شرارت در کشور:** معاون مبارزه با شرارت پلیس امنیت عمومی فراجا: از ابتدای سال تاکنون، حدود ۵۰ نفر از ارادل و اوباش که در برابر پلیس مقاومت می‌کنند، کشته شدند. با حکم قضایی زمین‌گیر شده‌اند. طی ۶۶ روز نخست سال ۱۴۰۴، میزان شرارت‌ها در کشور ۴۰ درصد کاهش یافته است. این آمار نتیجه عملیات شبانه‌روزی و هدفمند پلیس است. تهران بزرگ و اصفهان، بیشترین عملیات‌های مقابله با ارادل را داشته‌اند. ارادلی که در فضای مجازی کری‌خوانی و تهدید می‌کنند، شناسایی، احضار و در صورت نیاز بازداشت خواهند شد. بسترهایی مانند اینستاگرام و تلگرام به‌صورت ویژه رصد می‌شوند.

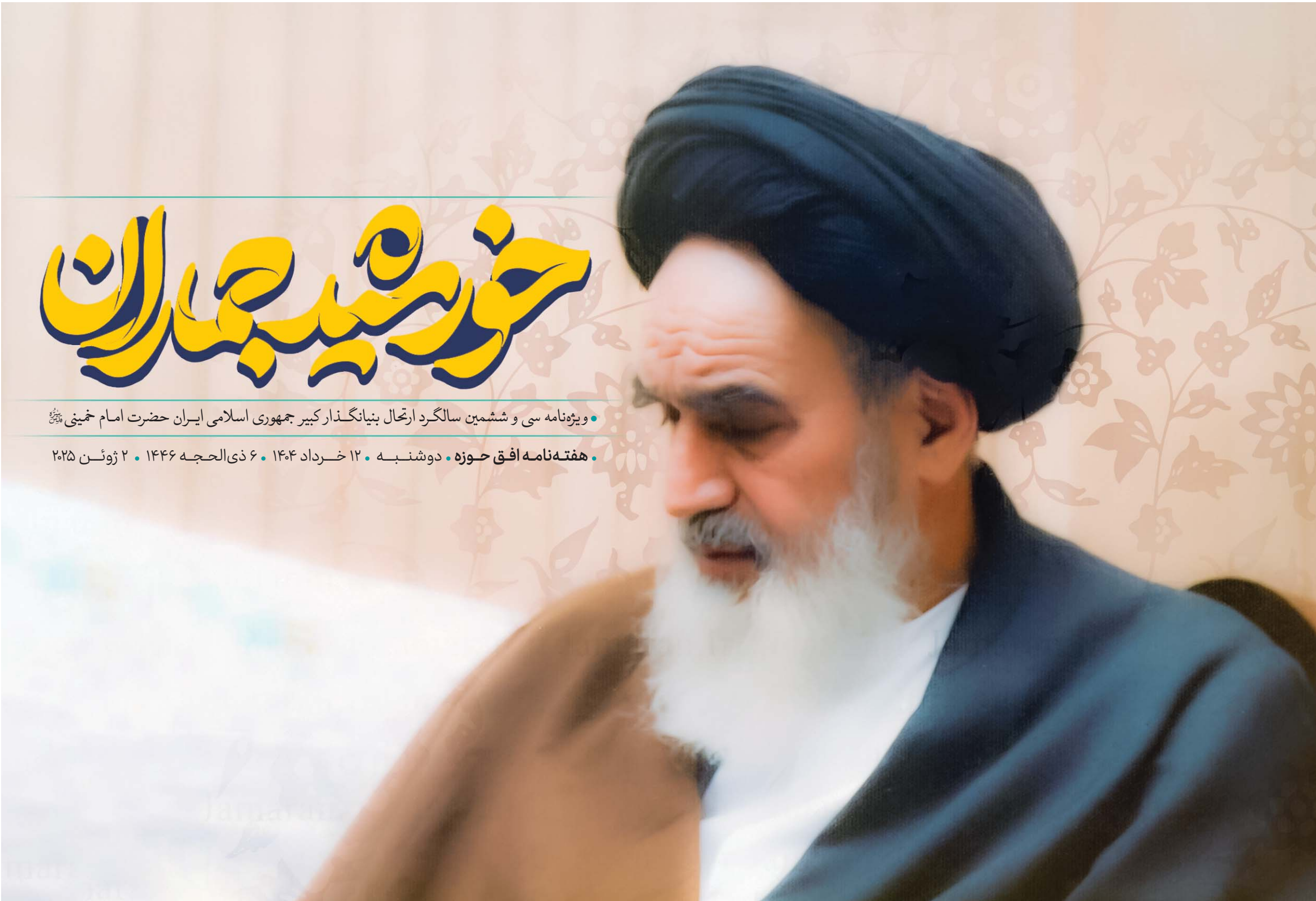
• **اتباع غیرمجاز دستگیر و از کشور طرد می‌شوند:** فرمانده کل انتظامی کشور: برخی اتباع خارجی بدون رعایت ضوابط قانونی، از مسیرهای غیرمجاز وارد کشور می‌شوند که این افراد نه‌تنها تحت حمایت قانون نیستند؛ بلکه به‌دلیل نقض حاکمیت ملی، باید طبق قانون، دستگیر و به اردوگاه‌های ویژه هدایت شوند و پس از طی فرآیند قانونی، از کشور طرد گردند.

• **۳۷ هزار پروانه احداث نیروگاه خورشیدی صادر شده است:** وزیر نیرو: ۳۷ هزار پروانه احداث نیروگاه خورشیدی صادر شده است و در صورت عدم اقدام متقاضیان، پروانه‌ها باطل خواهد شد تا فرصت‌ها به دیگر سرمایه‌گذاران داده شود.

• **بازایافت دی اکسید کربن:** متخصصان یک شرکت دانش‌بنیان موفق شدند، دانش فنی بازیافت پسماندهای گازی و تولید دی اکسید کربن مورد نیاز صنایع را داخلی‌سازی کنند. از این محصول در صنایع نفت، فولاد، غذایی و کشاورزی استفاده می‌شود.

• **دولت سوریه تقاضای بازگشت پیمانکاران ایرانی به این کشور را دارد:** سخنگوی کمیسیون امنیت ملی مجلس: شیبانی وزیر خارجه دولت موقت سوریه، درخواست داده است که پیمانکاران ایرانی به سوریه برگردند. ما در حال بررسی این موضوع هستیم و چنانچه شرایط امنیتی مناسبی فراهم شود، امکان اقدام وجود دارد.

• **رئیس‌جمهور موافق انحلال بانک آینده نیست:** مهدی بنی‌طبا کارشناس اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس: هرطور نگاه می‌کنیم، هزینه انحلال بانک آینده، هزاران میلیارد تومان از هزینه ماندن آن کمتر است. باید فکری برای ۴۲۰ هزار میلیارد تومان زیان انباشه بانک آینده کرد، مسئولان فکری به حال این حجم بالا بکنند. نظر کارشناسی بانک مرکزی، انحلال بانک آینده است و بارها این را گفته‌اند؛ ولی اراده سیاسی‌اش نیست!!!

خوشی‌ها

• ویژه‌نامه سی و ششمین سالگرد ارتحال بنیانگذار کبیر جمهوری اسلامی ایران حضرت امام خمینی رحمته‌الله

• هفته‌نامه افق حوزه • دوشنبه ۱۲ خرداد ۱۴۰۴ • ۶ ذی‌الحجه ۱۴۴۶ • ۲ ژوئن ۲۰۲۵

تفسیری از «حمد و تسبیح» در وصیت‌نامه سیاسی الهی امام خمینی رحمته‌الله

حجت‌الاسلام والمسلمین حسین عشاقی

امام خمینی رحمته‌الله بعد از ذکر بسم‌الله و حدیث تقلین، در ابتدای وصیت‌نامه سیاسی الهی خود، مطالب این مکتوب پرمعنا و گران‌بها را این چنین شروع می‌کند:

«الحمد لله وسبحانك؛ اللّهُمَّ صلِّ علی محمد وآله مظاهر جمالك وجلالك وخرائن اسرار كتابك الذی تجلی فیهِ الأحدیةُ بِجمیع اسمائك حتّی المُستأثر منها الذی لا یَعْلَمُهُ غَیْرُكَ واللّعنُ علی ظالمیهم أصل الشَّجرةِ الخبیثة».

در این جملاتِ پراز نکات عرفانی و معنوی، ابتدا ایشان با عبارت «الحمد لله» به ستایش خداوند می‌پردازد؛ ولی بلافاصله با عبارت «سبحانک»، خداوند را از هرگونه ستایشی منزّه دانسته و حضرت حق را از هر توصیفی والاتر و بالاتر معرفی می‌کند؛ در اینجا این پرسش شکل می‌گیرد که چرا امام رحمته‌الله این‌گونه متناقض‌نما رفتار کرده است؟ و حمد و ستایش خدا، در کنار منزّه دانستن او از هر گونه حمد و ستایشی، بر چه مبنایی است؟ و فلسفه به‌کار رفتن این‌گونه تعبیرات مشتمل بر اثبات و نفی به‌خاطر چیست؟

پاسخ را در مرجع‌بودن مشرب عرفانی بر مشرب فلسفی در نظر امام خمینی رحمته‌الله باید جستجو کرد. توضیح اینکه یکی از اختلافات اساسی در الهیات، بین مشرب عرفانی و مشرب فلسفی، در باب صفات خداوند است و آن اینکه آیا حضرت حق در مرتبه ذاتش صفاتی دارد یا نه؟ عموماً فلاسفه قائل‌اند که خداوند در مرتبه ذاتش واجد صفات کمالی نظیر حیات، قدرت و علم است؛ اما بزرگان عرفاء مثل ابن‌عربی و قونوی و پیروان آنان معتقدند که گستره شئییت، هیچ وصفی در حد و اندازه ذات اطلاق‌ی حضرت حق نیست تا وصفی بتواند، ذات اطلاق‌ی حق را پوشش دهد و بر او صدق حقیقی کند؛ این مثل این است که معنای مفیدی را بر معنای مطلق‌ی حمل کنیم؛ مثلاً بگویم «ستاره، همان مریخ است» یا «ایران همان خراسان است»؛ روشن است حمل مفید محدود، بر مطلق نامحدود به حدود آن مفید، باطل و نامقبول است؛ لذا است که هر وصفی را باید از مرتبه ذات حق سلب کرد و باید پذیرفت، هیچ حقیقتی با هر عنوانی امکان ندارد، ستایشی برای ذات اطلاق‌ی حضرت حق باشد؛ از این‌روست که در فرمایشات ائمه علیهم‌السلام هم، هر توصیفی برای ذات حق مردود دانسته شده است؛ مثل کلام امیرالمؤمنین علیه‌السلام که فرمود: «وَكَمَالَ الْإِخْلَاصُ لَهُ نَفَى الصِّفَاتِ عَنْهُ لِشَهَادَةِ كُلِّ صِفَةٍ أَنَّهَا غَيْرُ الْمُوصُوفِ وَشَهَادَةِ كُلِّ

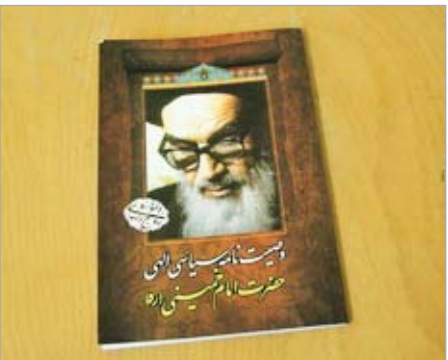

مَوْصُوفٍ أَنَّهَا غَیْرُ الصِّفَةِ فَمَنْ وَصَفَ اللَّهَ سُبْحَانَهُ فَقَدْ قَرَنَهُ وَمَنْ قَرَنَهُ فَقَدْ ثَنَاهُ» که بر اساس این فرمایش، کمال خالص‌سازی خداوند از اغیار به این است که صفات، از خداوند نفی شوند؛ زیرا اثبات صفت برای ذات حق، به اقتران وصف با موصوف و ترکیب ذات او از دو بخش موصوف و وصف منجر می‌گردد و نیز نظیر کلام حضرت رضا علیه‌السلام که فرمود: «أَصْلُ مَعْرِفَةِ اللَّهِ تَوْحِيدُهُ وَنِظَامُ تَوْحِيدِهِ نَفْيُ الصِّفَاتِ عَنْهُ لِشَهَادَةِ الْعُقُولِ أَنَّ كُلَّ صِفَةٍ وَمَوْصُوفٍ مَخْلُوقٌ» که بر اساس این فرمایش، نظام توحید به نفی صفات از خداوند است؛ زیرا صفت و موصوف هر دو محدود به حدی هستند تا از حریم دیگری جدا شوند و در این صورت هر دو به‌خاطر محدودیت، مخلوق خواهند بود و نه خالق و مثل کلام امام صادق علیه‌السلام که وقتی شنید، کسی می‌گوید: «الله أكبر» فرمود: خدا از چه بزرگتر است؟ و آن مرد پاسخ داد: او از هر شئیی بزرگتر است؛ فرمود: در این صورت او را محدود کرده‌ای!! «فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ علیه‌السلام حَدِّثْهُ»؛ زیرا هر بزرگتری، مرکب است از اصل بزرگی و مقداری که موجب بزرگ‌تربودن اوست و مرکب از هر دو بخشی،

حقیقتی است امکانی و مخلوق و بنابراین محدود است؛ سپس فرمود: «قُلِ اللَّهُ أَكْبَرُ مِنْ أَنْ يُوصَفَ» بگو خداوند بزرگتر از آن است که ستایش شده و توصیف گردد. بنابراین هم بنا بر استدلال عقلی و هم بنا بر احادیث بزرگان دین، هرگونه وصفی که در مرتبه ذات خداوند قرار گیرد و بر آن منطبق گردد، باطل است و چنین وصفی نه‌تنها ستایش خداوند نیست؛ بلکه به‌عکس موجب نقیصه‌ای است در ذاتی که هیچ‌گونه نقصی ندارد.

این از یک طرف؛ ولی از طرف دیگر ما در قرآن و نیز احادیث معصومین علیهم‌السلام به‌وفور می‌بینیم که خداوند با أسما و صفاتی معرفی شده است؛ مثل آنچه در آخر سوره حشر آمده که فرمود: «هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيِّمُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ- هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ».

پرسش این است که اگر خداوند هیچ وصف حقیقی ندارد، پس این تعبیرات قرآنی و روایی را

چگونه باید تفسیر کرد؟

پاسخ این است که این تعبیرات که هریک بر معنای خاصی و وصف محدودی دلالت دارد، همه ظهورات حضرت حق‌اند؛ یعنی خداوند در قالب معنای محدودی و در چهره حقیقت معینی ظاهر شده و موجب ثبوت روابط حقیقی بین کثرات می‌گردد؛ بدون اینکه خود او در این ظهور و تجلی، واقعاً متصف به وصفی و محدود به حدی گردد.

توضیح این بخش را با ذکر مثالی بیان می‌کنیم و آن اینکه کره ماه، شب‌ها در آسمان با جلوه‌های گوناگونی ظاهر می‌شود؛ مثلاً در وسط ماه‌های قمری و هنگامی که تازه از افق بالا می‌آید، در چهره و جلوه دایره‌ای با قطر مثلاً ۴۰ سانتی ظاهر می‌گردد و گاهی در همان لیالی ولی بعد از بالاآمدن در وسط آسمان، در چهره و جلوه دایره‌ای با قطر مثلاً ۲۰ سانتی ظاهر می‌گردد و در لیالی نزدیک به وسط ماه‌های قمری، مثل شب دوازدهم یا هجدهم، همان کره ماه در چهره و جلوه دایره‌ای ناقص ظاهر می‌شود و نقصان دایره‌بودن آن، گاهی در طرف مشرق و گاهی در طرف مغرب است؛ ولی روشن است این جلوه‌های گوناگون کره ماه، وصفی واقعی برای کره ماه نیست؛ بلکه اینها جلوه‌های نمایشی است که در عالم واقع تحقق ندارند؛ مثلاً جلوه دایره‌ای‌بودن در شب چهاردهم، واقعاً وصف ماه نیست؛ زیرا سطح ماه پستی و بلندی دارد؛ پس او واقعاً نه به حالت مدور کروی متصف است و نه به حالت مدور

دایره‌ای؛ ولی برای ما در چهره یک دایره ظاهر می‌شود؛ پس با این‌که ماه واقعاً دایره‌ای نیست؛ اما برای ما در چهره دایره‌ای ظاهر می‌شود و نیز ماه به‌ظاهر دایره‌ای که گاهی با قطر ۴۰ سانتی و گاهی با قطر ۲۰ ظاهر می‌شود؛ نه حقیقتاً دارای قطر ۴۰ سانتی است و نه دارای قطر ۲۰ سانتی؛ بلکه قطر ماه واقعاً هزاران کیلومتر است و نیز سایر حالات او مثل هلالی‌بودن، نیم‌دایره‌بودن، همه نمایشی و غیرحقیقی است؛ با این حال هریک از این حالات غیرحقیقی، می‌تواند با چیز دیگری دارای ارتباط حقیقی باشد؛ مثلاً با اینکه دایره‌بودن ماه، یک وصف حقیقی نیست؛ اما با ارتفاع‌یافتن ماه به وسط آسمان، قطرش و مقدار سطحش کوچک می‌شود؛ یعنی بین دو موجود غیرحقیقی (دایره بزرگ و دایره کوچک) یک ارتباط حقیقی برقرار است و ارتفاع‌گرفتن ماه حقیقی (یک موجود حقیقی)، تأثیر حقیقی در کوچک‌شدن ظاهری قرص ماه دارد؛ پس برای ثبوت ارتباط حقیقی بین دو موضوع لازم نیست، آن دو دارای حالات حقیقی باشند؛ بلکه امکان دارد، یک طرف حقیقی و یک طرف مجازی باشد یا دو طرف مجازی باشند.

با مثال فوق، اینک می‌توان به پرسش بالا پاسخ داد و چنین گفت که خداوند موجود حقیقی است؛ ولی امکان دارد در قالب معنای محدودی و در چهره حقیقت معینی تجلی کرده و ظاهر شود و موجب ثبوت روابط حقیقی بین کثرات گردد، بدون اینکه خود او در این تجلی، واقعاً متصف به وصفی و محدود به حدی گردد؛ چنانکه ماه در عین ظاهر شدن در قالب حالات مختلف اما واقعاً به آن حالات متصف نیست؛ ولی روابط حقیقی دارد؛ پس با اینکه ذات حق به دلایل فوق‌الذکر، مصداق حقیقی این اوصاف محدود نیست؛ اما در جلوه همه این اوصاف تجلی می‌کند؛ لذا حضرت امام خمینی رحمته‌الله در ابتدای این وصیت‌نامه می‌گوید: همه ستایش‌ها از آن خداست: «الحمد لله»؛ زیرا او منشأ هر کمالی است؛ اما در عین حال باید گفت «سبحانک»؛ چون خدایا تو از اینکه مصداق حقیقی این اوصاف محدود باشی، منزهی.

از نگاه امام خمینی‏ ^{علیه‌السلام}، آموزش و پرورش ریشه در توحید دارد و انبیا و اولیای الهی، به‌ویژه پیامبر‏ ^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} و امام علی‏ ^{علیه‌السلام}، معلمان بشریت هستند. مسئولیت معلمان، همچون انبیا، بسیار حساس است. امام با تأکید بر استقلال فرهنگی، آموزش و پرورش را کلید حل مشکلات کشور می‌داند و معتقد است، نظام آموزشی باید از طبیعت به توحید رهنمون شود. ایشان بر تقدم پرورش بر آموزش تأکید دارد؛ زیرا علم بدون تزکیه، ویرانگر است و جامعه را به فساد می‌کشاند. آموزش بدون پرورش خطرناکتر از پرورش بدون آموزش است؛ چراکه عالم غیرمهدّب می‌تواند ملتی را نابود کند.

امام رسانه‌ها را ابزاری مهم برای تربیت عمومی می‌داند و خواستار اصلاح محیط‌های آموزشی و دانشگاهی است. ایشان بر لزوم استقلال فرهنگی، پاکسازی از آثار استعماری و وحدت حوزه و دانشگاه تأکید می‌کند. معلمان نقش محوری در تربیت انسان‌های مهدّب دارند و سهل انگاری در این امر را خیانت به اسلام و استقلال کشور می‌داند. در نهایت، آموزش و پرورش توأم با پرورش، دو بال پرواز به سوی سعادت جامعه است.

استاد عبدالحسین خسروپناه، دبیر شورای‌عالی انقلاب فرهنگی، در کتاب «منظومه فکری و اجتماعی امام خمینی‏ ^{علیه‌السلام}»، در فصل دوم و ذیل گفتار هفتم با موضوع آموزش و پرورش، به بحث درباره «پرورش و تربیت انسان الهی» می‌پردازد. وی این موضوع را به‌عنوان محور اساسی آموزش و پرورش در اندیشه امام خمینی‏ ^{علیه‌السلام} تحلیل کرده که خلاصه‌ای از آن به شرح زیر است:

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

امام خمینی در مدرسه علمیه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

گروهی از دانش‌آموزان در مدرسه

مهم ارزیابی می‌نماید؛ برای اینکه خداوند وقتی تزکیه و تعلیم را متذکر می‌شود، بلافاصله از علمای بدون عمل یاد می‌نماید و از آنها به بدترین اوصاف یاد کرده و آنان را به «الاغی» تشبیه کرده است که کتاب برای آنها حمل شده باشد.^۲

امام خمینی‏ ^{علیه‌السلام}، با اشاره به آیه ۱۶۴ سوره آل عمران یادآور می‌شوند که خداوند در هیچ امر و نعمت دنیایی، از کلمه «منت» استفاده نکرده است؛ اما در رابطه با آموزش و پرورش، از تعبیر «منت» استفاده کرده و پیغمبر‏ ^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} را نیز برای آموزش و پرورش فرستاده است. نکته دیگری که امام‏ ^{علیه‌السلام} بر آن اهتمام دارد، تقدم پرورش بر آموزش است که در آیه فوق‌الذکر آمده: «یُزَکِّیهِمْ وَیُعَلِّمُهُمَ الْکِتَابَ وَالحِکْمَةَ». برای اینکه از نظر امام‏ ^{علیه‌السلام}، علم در نفس‌های تصفیه‌نشده اثر سوء می‌گذارد و جنبه تخریبی پیدا می‌کند؛ فرق هم نمی‌کند عالم تزکیه‌نشده روحانی باشد یا دانشگاهی. ایشان با توجه به جوّ وابستگی و فساد در دوره پهلوی، بر ضرورت اصلاح دانشگاه‌ها پس از انقلاب، تأکید می‌نماید.^۵

امام‏ ^{علیه‌السلام} با توجه به آیه ۵ سوره جمعه، علم بدون اخلاق و آموزش منهای پرورش را برای جامعه خطرناک می‌داند و معتقد است، آموزش بدون پرورش، باعث فساد جامعه می‌شود^۶ و باور دارد که همه دانشگاه‌ها باید در کنار آموزش، به تربیت اخلاقی اهتمام جدی داشته باشند.^۷

• پیامد منفی آموزش بدون پرورش

امام‏ ^{علیه‌السلام} ضمن اشاره به گستره دانش‌آموزی در تمامی

عمر انسان، به‌تفصیل، به جنبه تخریبی آموزش بدون پرورش

می‌پردازد و بین آن، با پرورش بدون آموزش مقایسه می‌کند و جنبه

منفی و تخریبی آموزش بدون پرورش را به‌مراتب بیشتر از پرورش

بدون آموزش می‌داند؛ زیرا در فرض اول، عالم غیرمهدّب، یک

ملت را به تباهی می‌کشاند؛ اما اگر همه مهدّب و تربیت شده

باشند، اما دانش نداشته باشند، فقط از نگاه علمی و آگاهی

عقب می‌مانند؛ اما می‌توانند در کنار هم با انسانیت زندگی کنند.

امام معتقد است، آموزش و پرورش دو بال پرواز به سوی سعادت

است.^۸

به اعتقاد امام، تربیت انسان‌های سالم یا ناسالم در نظام

آموزش و پرورش، باعث تحول جامعه می‌گردد و این فرق می‌کند

با وزارتخانه و ادارات.^۹ به‌باور امام، وظایف معلمان در پرورش و

تربیت، بیش از آموزش است.^{۱۰} از نگاه امام، جهت دادن فضای

آموزش به سمت تربیت مکتب انبیا‏ ^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم}، از وظایف بنیادین

نظام جمهوری اسلامی است.^{۱۱}

• رسانه و آموزش و پرورش

امام‏ ^{علیه‌السلام} رادیو و تلویزیون را بهترین وسیله آموزش و پرورش

می‌داند؛ برای اینکه همه اقشار جامعه اعم از باسواد و بی‌سواد

و… از آن استفاده می‌کنند؛ لذا جنبه آموزشی‌دادن و ترقی آن

را در جهت پرورش، یک ضرورت تلقی می‌نماید. ایشان اصلاح

و برنامه‌ریزی در این رسانه‌های عمومی را مایه استقلال فرهنگی

و باقی‌ماندن فساد گذشته در عالم رسانه را مایه برگشت به

بدیختی‌های گذشته می‌داند.^{۱۲}

• ضرورت اصلاح محیط آموزش و پرورش

ایشان، پدیده اصلاح در محیط دانشگاهی را به‌خصوص از

ناحیه معلمان و آموزگاران به‌عنوان یک ضرورت مطرح می‌نمایند؛

زیرا اگر آموزگار، خود مهدّب نباشد، نمی‌تواند دیگران را تربیت

کند؛^{۱۳} لذا برضرورت توأم‌بودن آموزش و پرورش تأکید می‌نماید.^{۱۴}

امام‏ ^{علیه‌السلام}، با نقد رفتار غیرتربیتی دستگاه پهلوی، نسبت

به مراکز علمی، اصلاح دانشگاه و مراکز آموزش و پرورش را از

مهم‌ترین برنامه این نهاد می‌داند.^{۱۵} روی همین حساسیت، پس

از پیروزی انقلاب اسلامی، ایشان مسامحه و سهل‌انگاری در امر

تعلیم و تربیت را خیانت به اسلام، جمهوری اسلامی و استقلال

فرهنگی کشور معرفی می‌کند و بر تفاهم و وحدت دانشگاهیان

و روحانیان در راستای به سامان‌رسیدن نهاد آموزش همراه

باپرورش تأکید می‌ورزد.^{۱۶}

• استقلال محیط آموزش و پرورش

به‌اعتقاد امام خمینی‏ ^{علیه‌السلام}، استقلال همه‌جانبه بخش مربوط

به آموزش و پرورش و متصدی‌شدن افراد صالح و ایجاد تفاهم

میان روحانیون و دانشگاهیان، به‌عنوان یک ضرورت مطرح

است.^{۱۷} ایشان با رویکرد علمی و تعمیم آن، حتی سفارش

می‌کند، به تبدیل‌کردن فضای زندان‌ها به مدرسه آموزش و

تربیت اخلاقی.^{۱۸} امام مکرراً بر تقدم تزکیه بر دانش و آموزش

تأکید می‌ورزد و راهکار اساسی آن را بر تهذیب معلمان به‌لحاظ

اثرگذاری آنان می‌داند.^{۱۹}

• تأکید بر تصفیه محیط آموزش از فرهنگ استعمار

امام‏ ^{علیه‌السلام} در پیامی به‌مناسبت بازگشایی مدارس، به پاکسازی

محیط آموزش و پرورش از آثار فرهنگ استعماری تأکید می‌ورزد

و جهت آن را پرورش انسان‌های مستقل و غبروابسته به بیگانگان

می‌داند. وی از حمایت بی‌دریغ خود از آنان در این جهت یادآور

می‌شود.^{۲۰} ایشان با انتقاد از وضع آموزش در زمان شاه و عدم

وجود محیط پرورش و تبدیل محیط آموزش به مراکز فساد در آن

زمان، بر تبدیل‌کردن مراکزی مانند سینما و… به محیط آموزش

همراه با پرورش تأکید می‌ورزد.^{۲۱} ایشان آموزش تنها را قطعاً کافی

ندانسته و آموزش بدون پرورش را مضر به حال کشور می‌داند.^{۲۲}

امام خمینی‏ ^{علیه‌السلام}، بر استقلال فرهنگی محیط آموزش و پرورش

تأکید ویژه می‌نماید. ایشان معتقد است، جوان‌ها باید به تربیت

انسانی و اسلامی تربیت شوند تا به ملت و دین خیانت نکنند.

ایشان در همین راستا، غرب‌زدگی را مخصوصاً در محیط

آموزشی، مصیبت بزرگ می‌داند.^{۲۳}

از نظر امام‏ ^{علیه‌السلام} استقلال فرهنگی، پایه و اساس کشور آزاد و

مستقل است. ایشان در پیامی به‌مناسبت بازگشایی مدارس و

دانشگاه‌ها، روی استقلال فرهنگی تأکید ویژه دارد و از وضعیت

فرهنگ استعماری در زمان رضاشاه و محمدرضاشاه به‌شدت

انتقاد می‌نماید.^{۲۴}

جایگاه روحانیت وحوزه علمیه

در کلام امام خمینی رَجْمَةُ عَلَیْهِ

حجت‌الاسلام امیرعلی حسنلو

• روحانیون جانشین انبیاء‏ ^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم}

حوزه‌های روحانیت محل تدریس و تعلیم و تربیت و رهبری

مسلمانان است؛ جای فقه‌های عادل و فضلا و مدرسین و طلاب

است. جای آنهاست که امانت‌دار و جانشین پیغمبران‏ ^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم}

هستند، محل امانت‌داری است و بدیهی است که امانت الهی

را نمی‌توان به دست هرکس داد.

این‌ها مظهر اسلامند، این‌ها مبین قرآنند، این‌ها مظهر نبی

اکرمند، مردم این‌ها را این جور شناخته‌اند؛ مردم علاقه دارند به

دین خودشان، علاقه دارند به اسلام خودشان و آن علاقه‌ای که

به اسلام دارند، علاقه‌ای به علمای اسلامی دارند.^۱ این‌ها (قشر

آیت‌الله اعرافی

تحول تبلیغ دینی

از مکتب حاج شیخ عبدالکریم حائری

تا پیام تمدنی رهبر انقلاب

همایش بین‌المللی یکصدمین سال بازتأسیس حوزه علمیه قم، با شعار «صد سال شکوه و خدمت» و با محوریت پیام رهبر معظم انقلاب برگزار شد. در این پیام، پنج رسالت کلان حوزه‌های علمیه با نگاه تمدنی ترسیم گردیده که مهم‌ترین آنها «تبلیغ و تبیین» است. آیت‌الله اعرافی مدیرحوزه‌های علمیه طی سخنانی در کمیسیون تبلیغ این همایش، به ۱۵ محور اساسی تبلیغ در پیام مقام معظم رهبری اشاره نمود که در ادامه می‌آید.

• تبلیغ و تبیین مهمترین محور پیام مقام معظم رهبری

قرار بود بنده در این همایش سخنرانی مفصلی داشته باشم و مطالبی هم آماده شده بود؛ اما به احترام پیام رهبر معظم انقلاب اسلامی و بیانات مراجع عظام و نیز دیگر سخنرانان محترم، آن را حذف کردم.

در آن سخنرانی که در واقع مقدمه‌ای بود برای بررسی تطور تاریخی حوزه علمیه قم، اشاره‌ای داشتم به دوازده قرن گذشته و به‌ویژه شش مرحله‌ای که حوزه قم تا پیش از قرن چهاردهم پشت سر گذشته و نیز شش مرحله‌ای که از قرن چهاردهم تاکنون طی کرده است. در آن سخن، آغاز قرن پانزدهم و این نشست مبارک، به‌عنوان هفتمین مرحله و منشأ تحولی نوین معرفی شده بود. شعار این همایش «صد سال شکوه و خدمت»، با تکیه بر دوازده قرن پیشینه حوزه و محوریت پیام مقام معظم رهبری، قطعاً منشأ آغاز دوره‌ای تازه برای حوزه قم و حوزه‌های علمیه خواهد بود. در پیام مقام معظم رهبری، هم نگاهی تاریخی به تطور حوزه در دوره معاصر شده، هم شرایط شکل‌گیری حوزه در کشاکش حوادث سیاسی قرن گذشته مورد توجه قرار گرفته و هم دستاوردها، آسیب‌ها، تهدیدات و فرصت‌ها تبیین شده است.

در پایان پیام، پنج رسالت کلان برای حوزه‌های علمیه ترسیم شده که محور آنها نگاه بلند تمدنی به آینده امت اسلام، نظام اسلامی و ملت ایران است. در ذیل این نگاه، رسالت‌هایی همچون «بلاغ مبین»، «نقش‌آفرینی»، «کنشگری تبیینی و تبلیغی» و «اداره فکری جامعه» مطرح شده‌اند. بیش از ۵۰ نکته کلیدی در قالب این پنج محور اصلی از سوی رهبر معظم انقلاب بیان گردیده است.

یکی از مهم‌ترین این محورها، موضوع تبلیغ و تبیین است. تحقق آمال بلند ترسیم‌شده بدون مشارکت همه‌جانبه بدنه حوزه، ممکن نیست. نقش‌آفرینی

حجت‌الاسلام والمسلمین ملانوری

یک قرن تبلیغ دینی

مروری بر عملکرد حوزه علمیه قم

به‌مناسبت یکصدمین سالگرد بازتأسیس حوزه علمیه قم، کمسیون تبلیغ همایش بین‌المللی این رویداد تاریخی با حضور جمعی از شخصیت‌های برجسته علمی، فرهنگی و دینی تشکیل شد. این نشست که با مشارکت میهمانان داخلی و بین‌المللی همراه بود، فرصتی ارزشمند برای تبیین دستاوردهای یک قرن فعالیت حوزه علمیه قم و بررسی چالش‌های پیش‌روی نظام علمی– تبلیغی حوزه‌های علمیه فراهم آورد.

در این راستا، حجت‌الاسلام ملانوری، معاون تبلیغ حوزه‌های علمیه کشور، در این کمیسیون به بررسی سیر تحول تبلیغ دینی در بازه زمانی یکصدمین سال تأسیس حوزه تا دوران معاصر پرداخت که در ادامه می‌خوانید.

• شکل‌گیری گروه علمی– عملکردی تبلیغ

همان‌طور که اشاره شد، برای تأمین مقالات سده، گروه‌های علمی– عملکردی مختلفی در رشته‌های گوناگون شکل گرفتند. یکی از این گروه‌ها، «گروه علمی– عملکردی تبلیغ» بود که به‌منظور بررسی عملکرد تبلیغ حوزه علمیه در یکصدسال گذشته تشکیل شد.

در این زمینه، عزیزیانی زحمت کشیدند و با تدبیر، کار را پیش بردند و بنده در همین آغاز، لازم می‌دانم از تلاش‌های آنها تشکر کنم:

حجت‌الاسلام والمسلمین روستاآزاد، حجت‌الاسلام والمسلمین آزادبیان، حجت‌الاسلام والمسلمین غلامرضایی، جناب آقای پورامینی، جناب آقای بابایی و دیگر دوستانی که در این مسیر، حمایت کردند و زحمت کشیدند تا مجموعه‌ای از مقالات علمی و کاربردی تولید شود.

• چاپ مقالات و مجلات مرتبط

سه شماره از مجلات مختلف این مقالات را منتشر کردند:

دو شماره توسط مجلات وابسته به دفتر تبلیغات اسلامی؛

یک شماره توسط مجله مجتمع آموزشی– پژوهشی تبلیغ.

همچنین بخشی از مقالات برگزیده، در قالب کتابی باعنوان «تبلیغ‌درسده‌اخیر» منتشر شد. این کتاب حاوی مقالات علمی– عملکردی مهمی است و در دسترس علاقه‌مندان قرار دارد. فایل دیگر مقالات و کتاب‌ها نیز آماده و در اختیار دوستان است.

• دسته‌بندی مقالات

مقالات تولیدشده دو دسته‌اند:

۱. **مقالات دوره‌ای که به بررسی سیر تبلیغ در پنج دوره مهم تاریخی می‌پردازند:**

۱) دوره آیت‌الله حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی (ع: ۲) دوره مراجع ثلاث (ع: ۳) دوره آیت‌الله‌العظمی بروجردی (ع: ۴) دوره مراجع خمسه یا اربعه (ع) (تا نزدیکی انقلاب اسلامی)؛ ۵) دوره انقلاب اسلامی.

۲. **مقالات موضوعی که به بررسی موضوعات خاص در یکصدسال گذشته می‌پردازند؛ مانند:**

۱) تبلیغ خواهران؛ ۲) تبلیغ در دانشگاه‌ها؛ ۳) تبلیغ در مواجهه با فرقه‌های انحرافی؛ ۴) تحول محتوای تبلیغ؛ ۵) فعالیت‌های رسانه‌ای حوزه.

طی حدود صدسال گذشته، بیش از شش دهه، حوزه‌های علمیه تحت‌تأثیر اندیشه‌های حضرت امام خمینی (ع) بوده است. جا دارد بیش‌ازپیش به نقش و تأثیر حضرت امام در حوزه‌های علمیه پرداخته شود. محور اصلی که در ذهن دارم و مختصراً عرض می‌کنم، این است که ما می‌توانیم، این تاریخ فاخر و ارزشمند صدساله را از دو جنبه بررسی کنیم:

از لحاظ دانشی: یعنی بررسی تطورات کلام، فقه، فلسفه، اصول، عرفان و سایر موضوعات علمی حوزه. عمده محصولات این همایش نیز معطوف به‌همین بعداست.

از لحاظ کنشی و عملیاتی که به نظر من نیاز است بیشتر به آن توجه شود. در این حوزه نمودهای مختلفی وجود دارد؛ از جمله انقلاب اسلامی، حضور ارزشمند حوزویان در دفاع مقدس و نقش فعال حوزه در خدمات اجتماعی، وقف و دیگر امور اجتماعی. این‌ها همه نمودهای فعالیت عملی حوزه در عرصه اجتماع است.

اگر بخواهیم میزان اثرگذاری حوزه را به‌صورت جامع ارزیابی کنیم، نمی‌توانیم این ابعاد را نادیده بگیریم. قوام حوزه متکی به وجوهات و حمایت‌های دینی مردم است که این حمایت‌ها مرهون حضور و فعالیت مبلغان است. اگر مبلغان حضور نداشته باشند و ارتباطات مردمی قطع شود، این حمایت‌ها به وجود نمی‌آید و استمرار نمی‌یابد.

پیشگامی حوزویان در دفاع مقدس

سرمایه اجتماعی برای امروز

عزیزان من، استحضار دارند که یکی از نمودهای برجسته و موفق حوزویان، حضور پررنگ آن‌ها در مراحل مختلف دفاع مقدس بوده است؛ چه در جنبه‌های تشویق و حضور معنوی، چه در عرصه رزمی، تبلیغ و فعالیت‌های میدانی. بد نیست به این آمار توجه کنیم؛ این آمار قابل‌تحلیل است و شایسته تأمل:

• قریب به ۲۰ هزار نفر جمعیت حوزویان در ایام جنگ حضور فعال داشتند و اگر بخواهیم، حدّ بالا را در نظر بگیریم، می‌توان گفت نهایتاً ۲۵ هزار نفر از حوزه‌ها در طول هشت سال دفاع مقدس در میدان حاضر بودند.

• از این جمعیت، نزدیک به ۴ هزار نفر به فیض شهادت نائل آمدند؛ یعنی چیزی حدود یک‌پنجم تا یک‌ششم قشر حوزوی، طی این هشت سال به شهادت رسیدند. این نسبت حتی با برخی از اقشار

حوزه

• هفته‌نامه افق حوزه
• دوشنبه
• ۱۲ خرداد ۱۴۰۴
• ۶ ذی‌الحجه ۱۴۴۶
• شماره هفتم

• گزارش جامع «کار گروه تبلیغ»
از همایش بین‌المللی صدمین سالگرد بازتأسیس حوزه علمیه قم

• نتیجه‌گیری

فرهنگ تبیین و تبلیغ باید در تمام نظامات حوزه نهادینه شود. بدون این امر، پیشرفتی حاصل نخواهد شد. ما نیازمند حس تبلیغی عمومی در حوزه هستیم. همگان، از مراجع تا طلاب، باید این حس را در خود تقویت کنند. در پایان، تأکید می‌کنم که همبستگی و همکاری همه

بخش‌های تبلیغی، در داخل و خارج کشور–دفتر تبلیغات، سازمان تبلیغات، معاونت تبلیغ، جامعه‌المصطفی (ع)، سازمان فرهنگ و ارتباطات، نمایندگی‌های مقام معظم رهبری در خارج از کشور– لازم و راه‌گشاست. در افق قرن پانزدهم، حوزه قم باید یک زنجیره نورانی در خدمت منشور رهبری آرمان‌های بلند انقلاب اسلامی باشد.

حجت‌الاسلام والمسلمین روستا آزاد

نقش پیشگامانه حوزه‌های علمیه در تحولات اجتماعی و ضرورت بازخوانی تجربه‌های تاریخی برای آینده

به این شکل همراهی نمی‌کردند.

اما در وضعیت فعلی نیز ما به‌لحاظ شناخت جامعه و مخاطبان خود دچار اختلالاتی هستیم. مقام معظم رهبری در پیام خود با تأکید بر این نکته فرمودند: «اقلیت بسیار اندک معارض با ظواهر دینی، حوزه را دچار تحلیل‌غیرواقع‌بینانه نکند».

این یعنی ممکن است در تحلیل واقع‌بینانه از مخاطبان خود– خصوصاً جوانان– دچار خطا شویم. از طرف دیگر، آورده‌های تبلیغی ما با واقعیات فکری و فرهنگی جامعه هم‌خوانی ندارد و همین مسأله نیازمند تلاش مستمر است. ایشان همچنین فرمودند:

«آشنایی با فضای فکر و فرهنگ جامعه و ایجاد تناسب میان آورده‌های تبلیغی با واقعیت‌های فکری و فرهنگی مردم، به‌ویژه جوانان، اهمیت دارد. در این بخش، حوزه دچار مشکل است. صدها مقاله، مجله و گفتارهای مختلف، در برابر سیل القانات مغالطه‌آمیز، نمی‌توانند وظیفه بلاغ مبین را چنان که نیاز است، به انجام برسانند».

بنابراین، ما از حیث دانش (شناخت مخاطب) و از حیث کنش (فاصله‌گیری فضلا از حوزه تبلیغ) هر دو دچار ضعف هستیم. برای مثال، در ماه مبارک رمضان امسال و سال‌های قبل، مجالس العلماء که شب‌ها در حوزه علمیه قم برگزار می‌شد، با استقبال گسترده مردم مواجه شد. این خود نشان می‌دهد که هنوز بسیاری مشتاق دیدار و استفاده از محضر علما هستند؛ اما عرصه تبلیغ و ارتباط مستقیم با مخاطب، دچار رکود و اختلال شده است.

خلاصه کلام؛ در عرصه‌های مختلفی همچون انقلاب اسلامی، دفاع مقدس، خدمات اجتماعی، وقف و وجوهات، روحانیت پیشگام و مؤثر بوده است. اگر بخواهیم این سرمایه اجتماعی را که اکنون کمی دچار اختلال شده، بازسازی کنیم، باید به گذشته «برگردیم» و از تجربه‌های گذشته برای ساختن آینده بهره ببریم. مقام معظم رهبری نیز در پیام‌ها و سخنرانی‌های خود هشدار داده‌اند که اگر به حوزه تبلیغ به‌درستی پرداخته نشود، خطر انحطاط و انحرافات اجتماعی وجود خواهد داشت.

حجت‌الاسلام والمسلمین قمی، رئیس سازمان تبلیغات اسلامی

بازخوانی تأکیدات رهبر معظم انقلاب بر اولویت‌دهی به بلاغ مبین و تحول در روش‌های تبلیغ

در سال‌های اخیر، تاریخ‌نگاری معاصر به‌ویژه در حوزه انقلاب اسلامی، از موضوعات مهم پژوهشی و آموزشی در حوزه علمیه قم بوده است. با تأسیس نهادهای پژوهشی و آموزشی متعدد و تربیت پژوهشگرانی برجسته، تاریخ‌نگاری این دوران تحولات بسیاری را تجربه کرده است. از جمله این تحولات، می‌توان به نقش شخصیت‌های برجسته‌ای مانند حجت‌الاسلام والمسلمین رسول جعفریان، علی ابوالحسنی و حجت‌الاسلام روح‌الله حسینیان ^(رحمته‌الله) اشاره کرد که در گسترش و تعمیق تاریخ معاصر و انقلاب اسلامی نقشی اساسی داشته‌اند. این متن به بررسی تحولات تاریخ‌نگاری معاصر در حوزه علمیه قم و نقش مؤسسات علمی و پژوهشی مختلف در این زمینه پرداخته و از تلاش‌های پژوهشگران و نهادهای مرتبط در تدوین و حفظ تاریخ انقلاب اسلامی تجلیل می‌کند. تربیت محققان و پژوهشگران متخصص در این حوزه و گسترش رشته‌های آموزشی در زمینه تاریخ معاصر و انقلاب اسلامی، از دیگر موضوعات مهمی است که در این مقدمه به آن‌ها اشاره شده و اهمیت آن در گسترش علم تاریخ‌نگاری در حوزه علمیه قم مورد توجه قرار گرفته است.

ارائه‌شده، گاه در کمیت تولیدات و گاه در نبود زیرساخت‌های

مناسب برای زمینه‌سازی تبلیغ؛ حتی ممکن است در روش‌ها و قالب‌ها نیز دچار ضعف باشیم.

در حقیقت، این سخنان نوعی نمره‌گذاری است برای ما طلبه‌ها، اساتید، مراکز تبلیعی و همه فعالان عرصه دین‌ورزی. نمره‌ای که نشان می‌دهد، فاصله‌ای معنادار میان وظیفه موردانتظار در مقام تبلیغ، و وضعیت فعلی ما وجود دارد.

● **نقش حوزه در آماده‌سازی طلاب برای تبلیغ کارآمد**

در پیام مشعشع رهبر انقلاب که به این نشست مرتبط است، مأموریت بسیار مهمی به حوزه‌های علمیه محول شده است؛ یعنی آماده‌سازی طلاب برای ورود مؤثر و کارآمد به میدان تبلیغ دین. ایشان می‌فرمایند:

«رساندن پیامی به‌روز، پُرکننده خلأ و برآورنده هدف دین حتماً نیازمند آموزش و فراگیری است. دستگاهی باید متصدی این مأموریت شود تا طلبه را با قدرت اقناع، شیوه گفت‌وگو، تعامل با افکار عمومی و فضای رسانه‌ای و مجازی آشنا کند و با تمرین و ممارست، در دوره‌ای محدود او را برای حضور در میدان تبلیغ آماده کند.»

رهبر انقلاب همچنین تأکید دارند که این دستگاه آموزشی باید

از ابزارهای فنی روز بهره ببرد تا تازه‌ترین و شایع‌ترین القانات و

آفت‌های فکری و اخلاقی را گردآوری کرده و بهترین پاسخ‌ها را با

ادبیاتی متناسب با زمان آماده نماید.

همچنین باید دانستنی‌های دینی متناسب با وضع فرهنگی و فکری نسل جوان، نوجوان و خانواده‌ها در قالب بسته‌های مناسب تدوین گردد. این مجموعه شکل و محتوا، مهم‌ترین موضوع تعلیم در حوزه تبلیغ است.

● **موضوع ایجابی و تهاجمی در تبلیغ**

رهبر انقلاب اسلامی در فرازی دیگر می‌فرمایند: «در کار تبلیغ، موضع ایجابی و حتی تهاجمی، از موضع دفاعی مهم‌تر است. دفع و رفع شبهه‌ها نباید دستگاه تبلیغ را از تهاجم به فرهنگ انحرافی رایج در جهان و کشور غافل کند.»

ایشان با اشاره به انحطاط روزافزون فرهنگ تحمیلی غرب، تأکید

کردند که حوزه‌های فلسفه‌دان و متکلم نباید به دفاع صرف در

برابر شبهات بسنده کنند؛ بلکه باید جالش فکری ایجاد کنند و

مدعیان گمراه‌کننده را مجبور به پاسخگویی نمایند.

تدارک این دستگاه آموزش‌دهنده و تربیت «مجاهد فرهنگی»، از اولویت‌های حوزه است و با توجه به تحرک دشمنان دین، بسیار جدی و شتاب‌دار باید دنبال شود.

البته باید پرسید: آیا همه ما واقعاً مجاهد فرهنگی هستیم؟ مجاهد فرهنگی کسی است که ضربه اثرگذار و مؤثر بر دشمن در میدان مبارزه وارد کند.

● **نگاه واقع‌بینانه به میدان تبلیغ و وظایف حوزه**

در فراز دیگری از این پیام ایشان تصریح می‌کنند: «هرگز نباید تبلیغ دین را میدان بی‌رقیب فرض کرد و از مقابله با ابهامات و مغالطات پی‌درپی غفلت کرد.»

در کنار تربیت نیرو برای بلاغ مبین، باید نیروهایی تربیت شوند که بتوانند، وظایف خاص نظام و اداره کشور و همچنین سامان‌دهی درون حوزه علمیه را بر عهده گیرند که این موضوع، نیازمند بحث جداگانه است.

● **بلاغ مبین و تمدن نوین اسلامی**

در جمله‌ای مهم، رهبر انقلاب می‌فرمایند: «حوزه علمیه در بخش بلاغ مبین، وظیفه‌ای ارزشمند دارد؛ ابتدا ترسیم خطوط اصلی و فرعی تمدن نوین اسلامی، سپس تبیین، ترویج و فرهنگ‌سازی آن در جامعه. این از برترین مصادیق بلاغ مبین است.»

این نکته به ما یادآوری می‌کند که نگاه ما به تبلیغ باید فراتر از صرفاً پاسخگویی به شبهات باشد و در ترویج و فرهنگ‌سازی تمدن اسلامی نیز فعال باشد. با توجه به این نکات، حوزه باید راهبرد خود را حول محور ارتقای آموزش و تربیت طلاب برای مواجهه مؤثر و جامع با چالش‌های تبلیعی امروز تنظیم کند. تحقق فرمایشات رهبر انقلاب، نیازمند بازنگری و برنامه‌ریزی هوشمندانه است. امید است نشست‌های تخصصی حوزه، زمینه‌ساز اندیشه‌ورزی عمیق‌تر و ارائه راهکارهای عملیاتی جهت نزدیک‌تر شدن به این آرمان‌ها باشد.

● **تأکید رهبر معظم انقلاب بر احیای جایگاه تبلیغ در حوزه**

این نگاه، تنها محدود به حضرت امام نیست. در سال‌های اخیر نیز، در بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی– حفظه‌الله– بارها این نکته مورد تأکید قرار گرفته که: «حوزه باید به تبلیغ دین اعتنا داشته باشد و این امر باید دوباره به اولویت اول حوزه تبدیل شود». همین دغدغه موجب شد تا در حاشیه اجلاسیه باشکوهی که برگزار شده، این نشست عصرگاهی با محوریت مسأله تبلیغ در حوزه علمیه تشکیل شود.

خوشبختانه در این جلسه، جمعی از مبلغان، اندیشوران و مسئولان حوزه تبلیغ– چه در عرصه داخلی، چه بین‌المللی– حضور یافته‌اند؛ از جمله خوارهان و برادران بزرگوار و مدیران نهادهای تبلیعی.

لقم، به‌عنوان قلب تپنده حوزه‌های علمیه

از دیرباز جایگاه تبلیغ دین را در منظومه فعالیت‌های خود حفظ کرده است و طبیعتاً پس از پیروزی انقلاب اسلامی این نقش تاریخی رشد و گسترش بیشتری یافته است. با این‌حال، تأکید اخیر رهبر معظم انقلاب بر ارتقای جایگاه تبلیغ در حوزه بیانگر این نکته مهم است که اگر حوزه می‌خواهد همچنان نقش پیشتاز خود را ایفا کند و جامعه اسلامی را در مسیر رشد و تعالی هدایت نماید، باید تحولاتی اساسی در مسیر تبلیغ دینی رخ دهد.

● **تمرکز بحث بر حوزه، نه نهادهای بیرونی**

در این جلسه، ما قصد نداریم درباره نهادهای بیرونی که به امر تبلیغ کمک می‌کنند، صحبت کنیم؛ درواقع، فرمایش امروز رهبر معظم انقلاب نیز در همین چارچوب است.

اجازه بدهید، متن کامل فراز موردنظر از بیانات امروز رهبر انقلاب اسلامی را در اینجا بخوانم.

«حوزه‌های علمیه از دیرباز به این وظیفه سنگین پرداخته و کسان بسیاری از متخزّجان آنها در سطوح مختلف علمی به شیوه‌های گوناگون تبلیغ دین روی آورده و عمری در آن گذرانده‌اند. پس از انقلاب، نهادهایی برای نظم‌بخشیدن و احیاناً قوام‌دادن به محتوای این حرکت‌های تبلیعی در حوزه پدید آمد. خدمات باارزش آنان و دیگر متحرّفانِ امر تبلیغ دین نباید نادیده گرفته شود.»

در این فراز، معظم‌له به‌شکل گذرا از دستگاه‌هایی چون دفتر تبلیغات اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، مجمع جهانی اهل‌بیت ^(علیهم‌السلام)، مجمع تقریب مذاهب اسلامی و... یاد می‌کنند که در امر تبلیغ دین، کم‌وبیش کمک کرده‌اند؛ اما تأکید ایشان بر نقش حوزه و عالمان حوزوی در این عرصه است؛ نه نهادهای بیرون از حوزه.

● **نقش سازمان تبلیغات اسلامی در تبلیغ حوزویان**

در مورد سازمان تبلیغات اسلامی نیز باید گفت: اگرچه بخشی از مأموریت این سازمان مربوط به تبلیغ حوزویان است؛ اما این فقط

● **حوزه صدساله (۷) / نشست علمی تبلیغ**

حجت‌الاسلام والمسلمین غرسبان

بازشناسی رویکرد تبلیعی

آیت‌الله‌العظمی بروجردی ^(رحمته‌الله)

در مقاله‌ای که ارائه کردم، موضوع «بازشناسی رویکرد تبلیعی حضرت آیت‌الله بروجردی» مورد بررسی قرار گرفته است. این مقاله در سه بخش تنظیم شده است:

● **بخش اول: اصول و شاخصه‌های اندیشه تبلیعی حضرت آیت‌الله بروجردی ^(رحمته‌الله)**

در این بخش، اصول و شاخصه‌هایی از اندیشه تبلیعی حضرت آیت‌الله بروجردی را ذکر کرده‌ایم که از جمله آنها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱) **محوریت رویکرد علمی و فرهنگی در تبلیغ**

آیت‌الله بروجردی به طلاب و حوزه‌های علمیه، نگاهی فرهنگی و دینی داشتند و این رویکرد را بر سایر رویکردها مقدم می‌دانستند. ایشان محوریت فعالیت‌های تبلیعی را بر پایه فرهنگ دینی می‌دانستند.

۲) **نقش محوری عالم دینی در هدایت جامعه**

ایشان تأکید داشتند که عالم دینی باید نقش پدری در جامعه ایفا کند. اگر عالمی در یک محله چنین نقشی را به‌درستی ایفا کند، دین در آن منطقه گسترش می‌یابد

۳) **توسعه تعلیمات دینی فراتر از حوزه**

آیت‌الله بروجردی تعلیمات دینی را منحصر به حوزه نمی‌دانستند. در پیامی به حجت‌الاسلام والمسلمین فلسفی گفتند: به شاه بگویید، همان‌گونه که تعلیمات ابتدایی را اجباری می‌کنید، تعلیمات دینی را نیز اجباری و عمومی کنید.

۴) **وحدت اسلامی و تقریب بین مذاهب**

اندیشه تقریب و وحدت بین مذاهب اسلامی، از مهم‌ترین ارکان فکری ایشان بود و در اقدامات عملی نیز نمود داشت.

۵) **گفت‌وگوی بین ادیان**

ایشان بر گفت‌وگو با دیگر ادیان برای انتقال پیام قرآن و اهل‌بیت ^(علیهم‌السلام) تأکید داشتند و معتقد بودند، این امر باید با زبان علمی و مستند انجام گیرد.

● **بخش دوم: اقدامات تبلیعی حضرت آیت‌الله بروجردی ^(رحمته‌الله)**

اقدامات ایشان در دو عرصه داخلی و خارجی قابل بررسی است

الف) **اقدامات داخلی**

- ایجاد شبکه تبلیعی و نهادینه‌سازی تبلیغ: آیت‌الله بروجردی طلاب را در ایام تبلیعی مانند محرم، صفر و رمضان، موظف به اعزام تبلیعی می‌کردند؛ مانند طلبه‌ای در قم در این ایام امری نادر بود.
- تقویت جایگاه روحانیت در شهرستان‌ها: از طریق ایجاد شبکه وکالت با اختیارات گسترده به علما، حضور روحانیت در نقاط مختلف کشور تثبیت شد.
- نشر محتواهای تبلیعی: مجلاتی همچون مکتب اسلام به دستور ایشان تأسیس شد.
- ساخت ابنیه مذهبی و کتابخانه‌های بزرگ: در مقاله، به ۱۵ مورد از این تأسیسات اشاره شده است.

ب) **اقدامات خارجی**

- تمرکز بر وجوه مشترک با اهل‌سنت: تأکید بر مرجعیت علمی اهل‌بیت ^(علیهم‌السلام) و گفت‌وگو با علمای بزرگی مانند شیخ شلتوت از این موارد است.
- تجویز علما به علوم روز: معتقد بودند طلاب باید علاوه بر دروس حوزوی، به علوم روز نیز مسلط باشند تا بتوانند در خارج از کشور مؤثر واقع شوند.
- اعزام مبلغ به خارج از کشور: ایشان علما را به کشورهای مختلف مانند مصر، عربستان و آفریقا اعزام کردند و این اعزام‌ها دائمی و چندساله بود.
- دفاع از اندیشه تقریب: نمونه‌های مختلفی در این زمینه وجود دارد که به‌دلیل محدودیت زمان، به آنها اشاره نشد.

● **بخش سوم: آثار اندیشه و اقدامات تبلیعی حضرت آیت‌الله بروجردی ^(رحمته‌الله)**

برخی از نتایج مهم اندیشه تبلیعی و اقدامات ایشان عبارت‌اند از:

- احیا و اقتدار حوزه علمیه قم؛ ۲. تمرکز بر نهاد مرجعیت شیعه؛ ۳. زمینه‌سازی برای نهضت حضرت امام خمینی ^(رحمته‌الله)؛ ۴. پذیرش رسمی مذهب شیعه با فتوای تاریخی شیخ شلتوت مبنی بر جواز عمل به فقه جعفری؛ ۵. ارتقای جایگاه مرجعیت شیعه نزد اهل‌سنت؛ می‌گویند: شیخ محمد سلیم، از علمای الازهر، نامه آیت‌الله بروجردی را می‌بوسید و به چشم می‌کشید.

تبلیغ تشیع است.

• تأسیس اولین صندوق شهریه مشترک

برای آنکه مبلغ بتواند به‌درستی به وظایف تبلیغی خود بپردازد، نیاز به آرامش، طمأنینه و پشتوانه مالی دارد. یکی از کارهای زیربنایی مراجع ثلاث، تأسیس نخستین صندوق شهریه مشترک در حوزه علمیه بود. این صندوق با هدف حمایت از طلاب تبلیغ‌گر ایجاد شد.

در نهایت باید گفت: مراجع ثلاث نه‌تنها تلاش کردند که حوزه در آن شرایط بحرانی باقی بماند؛ بلکه ساحت تبلیغ را نیز در ابعاد مختلف گسترش دادند:

الف) از منبر تا میدان سیاست و مقاومت؛ ب) از شعر و هنر تا مخاطب کودک و نوجوان؛ ج) از ایجاد زیرساخت مالی تا تقویت محتوای غنی تبلیغی.

حجت‌الاسلام والمسلمین درویشی

نقش مراجع ثلاث

در حفظ و گسترش تبلیغ دینی

پس از رحلت آیت‌الله‌العظمی حائری یزدی رحمۃ‌الله تعالی‌ه

• گسترش ساحت‌های تبلیغ

برخلاف تصور رایج که تبلیغ را صرفاً منبر می‌داند، مراجع ثلاث تلاش کردند، ساحت تبلیغ را به حوزه‌های نوگشوده‌ای ببرند:

• تبلیغ بین‌الملل

آیت‌الله خوانساری رحمۃ‌الله تعالی‌ه به‌دلیل مشارکت در مبارزات ضد انگلیسی در جنوب عراق، تبعید چهارساله‌ای به سنگاپور داشتند. این حضور در صحنه‌های سیاسی و مقاومت، نشان می‌دهد که تبلیغ از نگاه ایشان تنها محدود به مسجد و منبر نبود؛ بلکه تا میدان نبرد نیز گسترش می‌یافت.

• تبلیغ کودک و نوجوان

در آن دوره، توجه به این فشر کمتر مرسوم بود؛ اما مراجع ثلاث اهمیت آن را درک کردند و تلاش‌هایی برای تسری تبلیغ به نسل نوجوان انجام دادند.

• تبلیغ باهنر و شعر

پس از تخریب قبور ائمه بقیع علیهم‌السلام توسط وهابیون، آیت‌الله صدر، شعری در هجو این اقدام سرودند که چنان در فضای فرهنگی و دینی آن زمان مؤثر واقع شد که دولت وقت عراق، انتشار آن را در جراید ممنوع کرد. این نمونه‌ای از بهره‌گیری از ادبیات و شعر به‌عنوان ابزار تبلیغ است.

پس از رحلت آیت‌الله عبدالکریم حائری، زعامت حوزه‌های علمیه به سه مرجع بزرگ یعنی حضرات آیات سید صدرالدین صدر، خوانساری و حجت رحمۃ‌الله تعالی‌ه واگذار شد.

این سه بزرگوار، با توجه به شرایط سخت و خفقان‌آلود آن دوره که توسط رضاخان ایجاد شده بود، همانند آیت‌الله حائری، اساس کار خود را بر حفظ حوزه قرار دادند. آنها به‌درستی تشخیص دادند که اگر حوزه باقی نماند، تبلیغ دین نیز باقی نخواهد ماند.

بنابراین، اگر بخواهیم از نقش این مراجع ثلاث در احیای امر تبلیغ سخن بگوییم، باید گفت که بنیادی‌ترین گام آنان، تلاش برای حفظ موجودیت و تداوم حوزه بود.

• چهار ساحت تبلیغ در نگاه مراجع ثلاث

مراجع ثلاث نگاه دقیقی به امر تبلیغ داشتند و تبلیغ را تنها محدود به منبر و خطابه نمی‌دانستند. نگاه آنان به تبلیغ شامل چهار عرصه اساسی بود:

۱) زیرساخت‌های تبلیغ؛ ۲) ساحت‌های تبلیغ؛ ۳) محتوای تبلیغ؛ ۴) روش‌های تبلیغ. هریک از این بزرگان در یکی از این عرصه‌ها یا در چند ساحت به‌صورت فعال ورود کردند.

لبنان نیازمند توجه بیشتری است. نمی‌خواهم درباره لبنان برای شما سخن بگویم؛ چراکه شما به‌خوبی از آنچه در صحنه لبنان گذشته و می‌گذرد، آگاه هستید؛ اما... از دل آن‌همه درد، از میان ناله‌ها و آه‌های کودکان، از زیر آوار خانه‌های ویران‌شده و روستاهای نابودشده، توانستم برخیزیم و با طراوتی نو و حضوری دوباره، اعلام کنیم که ما همچنان ایستاده‌ایم؛ ما مقاومت می‌کنیم.

محیط ما، جامعه ما، ملت ما و امت ما، همگی همراه مقاومت‌اند. آقای من، فرمانده من- و مرادم از فرمانده، مرجع عالی‌قدر و ولی‌امر ما، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (حفظه‌الله) است- اکنون که در کنفرانس حوزه‌های علمیه شرکت داریم و این همایش به‌مناسبت یکصدمین سالگرد سامان‌دهی حوزه‌ها برگزار شده، بایسته است که توجه کنیم، یکی از مهم‌ترین وظایف حوزه‌های علمیه، تربیت، تجهیز و آماده‌سازی مبلغ دینی است. گمان می‌کنم همه ما در اینجا مبلغ هستیم؛ خواهان نیز مبلغات‌اند و مبلغ، نقشی حساس و مسئولیتی بزرگ و سرنوشت‌ساز بر عهده دارد.

در این‌باره مطالب زیادی نوشته بودم؛ اما با توجه به خستگی حاضران، سخن را کوتاه می‌کنم:

باید در حوزه‌ها، نظامی دقیق و برنامه‌ای مشخص طراحی شود برای انتخاب طلاب علوم دینی، پیش از ورودشان به حوزه، تا از شایستگی لازم برای تبلیغ دین و رساندن پیام الهی به مردم برخوردار باشند.

طلبه نباید فقط در جای خود بنشیند تا مردم نزد او بیایند؛ بلکه این اوست که باید به سراغ مردم برود، به دیدار آنان برود و در میان‌شان

• حوزه صدساله (۷) / نشست علمی تبلیغ

حجت‌الاسلام والمسلمین رضوی

راهبردهای تبلیغی

آیت‌الله العظمی حاج شیخ

عبدالکریم حائری رحمۃ‌الله تعالی‌ه

مقاله‌ای با عنوان «راهبردهای تبلیغی شیخ عبدالکریم حائری» که بنده با همکاری یکی از دوستان تدوین کرده‌ام، در پنج بخش تنظیم شده است.

• بخش اول: انگیزه‌های هجرت به ایران

در بخش نخست مقاله، به انگیزه‌های هجرت حاج شیخ از عتبات به ایران پرداخته‌ایم. یکی از انگیزه‌های اصلی این هجرت، دغدغه ایشان نسبت به وضعیت تبلیغ دین بود. با اینکه حاج شیخ در نجف اشرف از جایگاه علمی و زمینه مرجعیت برخوردار بود و می‌توانست، در همان‌جا به‌عنوان مرجع عام مطرح باشد؛ اما حوزه کربلا را رها کرد و به قم آمد. ایشان در پاسخ به پرسش آقاجمال گلپایگانی رحمۃ‌الله تعالی‌ه درباره علت ترک نجف و عزیمت به ایران، تصریح می‌کند: «من مسئولیت دارم، دین دارد از دست می‌رود؛ باید به ایران بروم تا کاری بکنم.»

تأسیس حوزه علمیه قم توسط حاج شیخ، در همین راستا و با هدف احیای تبلیغ دین صورت گرفت. بخش دوم: اقدامات تبلیغی و راهبردهای عملی

بخش دوم مقاله به اقدامات حاشیه‌ای حاج شیخ در مسیر تبلیغ دین اختصاص دارد. در این بخش به ۱۰ محور عملی در حوزه تبلیغ اشاره کرده‌ام که از جمله آنها راهکارهای تبلیغی حاج شیخ است:

۱) ترویج تبلیغ چهره‌به‌چهره: حاج شیخ بر لزوم ارتباط مستقیم با مردم تأکید داشت. می‌فرمود: گاهی زمینه‌ای برای تبلیغ عمومی فراهم نیست؛ اما باید به میان مردم رفت؛ ولو با دو نفر یا سه نفر، در کوچه، نانوائی یا مدرسه. ایشان در مدرسه فیضیه می‌نشست و به سؤالات طلاب و مردم پاسخ می‌داد. در سفرها نیز همین شیوه را ادامه می‌داد.

• تجربه‌ای از رهبر معظم انقلاب

درباره تبلیغ چهره به چهره

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله) پیش از انقلاب، در مشهد مقدس درس «کفایه» و «مکاسب» می‌گفتند و جلساتی برای تمرین منبر برگزار می‌کردند. بنده توفیق داشتم که در این جلسات شرکت کنم. ایشان در ایام محرم، بنده را برای تبلیغ به رفسنجان اعزام کردند. پیش از اعزام و پس از بازگشت، دو نکته فرمودند که برای همه ما درس است. ایشان تأکید کردند: «تبلیغ پای منبر، مهم‌تر از تبلیغ بالای منبر است.» توضیح دادند که ممکن است، در شهر بزرگی چون تهران ۵۰۰ نفر پای منبر باشند؛ ولی ارتباطی با مردم شکل نگیرد؛ اما در یک روستا با ۴۰ خانوار، فرصت تعامل، گفت‌وگو و الگوبودن رفتاری پیش می‌آید و اثر آن بیشتر است.

۲) آموزش مبلغان: شیخ عبدالکریم حائری رحمۃ‌الله تعالی‌ه تربیت و آموزش مبلغان را به‌صورت جدی پیگیری می‌کرد. در مقاله به ۱۰ محور ذیل این موضوع اشاره شده است؛ از جمله: احیای سنت اجازه در تبلیغ، اعزام مبلغان به مناطق مختلف، آزمون و ارزیابی مبلغان، دعوت از سخنرانان ورزیده و... امیدوارم تفصیل این مطالب را در خود مقاله مطالعه فرمایید.

شیخ حسین قبرییس مسئول تشکل علمای مسلمان لبنان

لبنان، مقاومت و رسالت طلبگی

از مکتب شهیدان تا مبلغانِ در میدان

حاضر شود. مبلغ مانند پزشک و نظامی است؛ ساعت کاری مشخصی ندارد و تمام زندگی‌اش وقف امت است و هر زمان که جامعه به او نیاز دارد، باید به میدان بیاید.

مبلغ، هرچند عمامه بر سر می‌گذارد و عبا بر دوش دارد؛ اما در حقیقت یک سرباز واقعی است؛ سربازی در خدمت مردم و ارزش‌ها. نمونه‌ای برای‌تان مثال می‌زنم: علامه شهید شیخ راعب حرب رحمۃ‌الله تعالی‌ه.

مردم. او هر فرصتی را برای بودن در کنار مردم، برای مردم و در راه مردم، غنیمت می‌شمرد و پاداشش، شهادتی بود که از پروردگارش گرفت. و در پایان می‌گویم سیدحسن نصرالله رحمۃ‌الله تعالی‌ه مردی بود که شأن و جایگاهش به مرتبه‌ای رسید که نه‌تنها امت، بلکه حتی برخی دشمنان نیز به شخصیت او احترام گذاشتند. او شب‌وروز در راه خدا و در مسیر تبلیغ حقیقی تلاش می‌کرد و آنچه در مراسم باشکوه تشییع پیکرش در لبنان دیدید، گواه این حقیقت بود که او عمر خویش را به‌عنوان یک طلبه گذراند.

برخی از شما که در قم هستید، او را در زمان طلبگی‌اش در قم می‌شناسید؛ چه از میان اساتید و چه طلاب. وقتی به لبنان بازگشت، همچنان یک طلبه باقی ماند؛ طلبه‌ای در مکتب پیامبر اکرم صلی‌الله علیه و آله و سلم و در خدمت ولی‌فقیه و مبلغی مخلص و فداکار.

و در آن لحظه آخر، در ضاحیه جنوبی بیروت، با وجود خطر، وقتی برادرانش از او خواستند آنجا را ترک کند، او پاسخ داد: «اگر خداوند شهادت را برایم مقدر کرده، از خدا خواسته‌ام که با خون خود آغشته شوم تا وظیفه‌ام را در راه خدا ادا کرده باشم.» و آنگاه، شهیدی بزرگ و عزیز شد؛ چنان‌که امام ما، سیدالقائد (حفظه‌الله تعالی)، از او با تعابیری ژرف و ستایش‌آمیز یاد کردند.

• نکته دوم: تبلیغ در زیارت اربعین

پس از فروش کردن درگیری‌های نظامی، مرحله دوم تبلیغ آغاز شد و آن هم تبلیغ در زیارت جهانی اربعین بود؛ زیارتی که سالانه بین ۲۰ تا ۲۵ میلیون زائر به‌سوی امام حسین علیه‌السلام می‌آیند؛ امام مجاهدان، پیشوای شهیدان.

در این عرصه، باید از نقش برادران جمهوری اسلامی ایران نیز یاد کنیم؛ از جمله فعالیت‌های آیت‌الله اعرافی و دفتر تبلیغات. ما همکاری گسترده‌ای با ایشان داریم و از مبلغان فارسی‌زبان و عرب‌زبان بهره می‌بریم.

مدیریت تبلیغ در اربعین فقط محدود به مسیر نجف- کربلا نیست؛ بلکه در ۱۲ استان مانند بصره، العماره، ناصریه و سایر مناطق فعال است. در همه‌جا،

شیخ عبدالله فجری، مسئول مکتب توجیه العقایدی در حشدالشعبی

تبلیغ در میدان جهاد و زیارت؛ از حشدالشعبی تا اربعین حسینی

می‌پوشد، در میدان می‌جنگد و هم‌زمان تبلیغ نیز می‌کند. روحانیون و طلاب حوزه علمیه نجف، در این میدان، بسیار خوب ظاهر شدند.

نقش آنها در حشد شعبی این بود: ۱. تقویت روح ایمان در میان رزمندگان؛ ۲. تقویت اندیشه عقیدتی در نیروهای حشد. این دو نقش، رنگ و هویت عقیدتی به ساختار حشد بخشید.

آن‌ها نماز جماعت برپا می‌کردند، به استفتائات پاسخ می‌دادند، با مجاهدین می‌جنگیدند. این نوعی تبلیغ جدید و

المهندس رحمۃ‌الله تعالی‌ه اداره‌ای به‌نام «توجیه عقائدی» راه‌اندازی شد.

هدف این اداره، جذب روحانیون و طلاب حوزه‌های علمیه و پیوند دادن آن‌ها با نیروهای حشد شعبی بود تا در عرصه جهاد و تبلیغ مشارکت داشته می‌شوند.

از ماه ششم، فقط سه روز پس از صدور فتوا، درهای داوطلبی تحت عنوان «تبلیغ

در حشد شعبی» گشوده شد. این پدیده در عراق و در حوزه نجف، امری نو و بی‌سابقه بود؛ مبلغی که لباس نظامی

برای برگزاری این همایش بزرگ سپاسگزاری می‌کنم و از این فرصت برای مشارکت در چنین کنفرانسی با عنوان تبلیغی تشکر می‌کنیم. من به‌عنوان کسی که به حشد و جهاد وابسته هستم، در اینجا به‌اختصار به دو نکته مهم اشاره می‌کنم:

• نکته اول: تبلیغ در هیأت حشد شعبی عراق

پس از یورش داعش به عراق در ماه ششم (ژوئن) و تأسیس حشد شعبی به توصیه سردار قاسم سلیمانی و ابومهدی

ایستگاه‌هایی تبلیغی برای پاسخ به نیاز زائران امام حسین علیه‌السلام برقرار می‌شود.

• پیام پایانی

من پیامی کوتاه برای همه مبلغان دارم:

۱. هر مبلغ دینی باید خودش را برای تبلیغ در شرایط مختلف و حتی شرایط منفی و دشوار آماده کند.

۲. باید روش‌های متنوع و گوناگون تبلیغی را بیاموزد و با موقعیت‌های گوناگون تطبیق دهد. ما قبلاً فقط در مساجد و حسینیه‌ها تبلیغ می‌کردیم؛ اما امروز شرایط فرق کرده است؛ از میدان جهاد گرفته تا مراسم اربعین، تبلیغ در فضاهای گوناگون لازم است.

شاید روزی برسد که شما آغازگر تبلیغ جهانی باشید؛ تبلیغی با ابعاد گسترده و شرایط متنوع.

حجت‌الاسلام‌والمسلمین جعفری

تحولات ساختاری و کنشی تبلیغ دینی پس از انقلاب اسلامی

از سازمان‌دهی تا الگوهای نوین تبلیغی

معرفی شده‌اند؛ از جمله:

شورای عالی تبلیغ، شورای هماهنگی تبلیغ، نهاد نمایندگی ولی‌فقیه در ارگان‌های مختلف، سازمان تبلیغات اسلامی، معاونت تبلیغ حوزه علمیه، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، مجمع جهانی اهل‌بیت علیهم‌السلام، مجمع جهانی تقریب، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان اوقاف. علاوه بر این نهادهای حکومتی، گروه‌های مردمی و خودجوش طلبگی نیز سهم چشم‌گیری در عرصه تبلیغ ایفا کرده‌اند.

با وجود این تطورات و رشد ساختاری، معتقدم که برای اثربخشی بیشتر فعالیت‌های تبلیغی نیازمند موارد زیر هستیم:
۱. راهبری واحد؛
۲. تقسیم کار منطقی؛
۳. هم‌افزایی مستمر و ساختارمند.

متأسفانه در برخی موارد، رقابت‌های منفی بین نهادهای تبلیغی باعث تضعیف و کاهش اثرگذاری تبلیغ شده است.

۲۰. تطورات کنشی تبلیغ

در بخش دوم مقاله، به تطورات در حوزه کنشگری تبلیغی پرداخته‌ام؛ یعنی عملکرد و نقش فعال مبلغین، برخلاف بخش نخست که به ساختارها و سازمان‌ها مربوط می‌شد.

الحمدلله در این حوزه نیز پیشرفت‌های فراوانی داشته‌ام؛ از جمله:

۱) تبلیغ سنتی که همواره حوزه‌های علمیه متولی آن بوده‌اند؛ (۲) تبلیغ بانوان؛ (۳) تبلیغ بین‌المللی؛ (۴) تبلیغ جهادی؛ (۵) تبلیغ گروهی؛ (۶) ورود تبلیغ به عرصه‌های نوین مانند رسانه، فضای مجازی، هنر و نوشتار. همچنین، توجه به مخاطبان خاص مانند کودکان و نوجوانان، دانش‌آموزان، محیط‌های ورزشی، زندان‌ها و حتی محیط‌های گردشگری، از دیگر تطورات مهم در عرصه تبلیغ است.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، به فرمان حضرت امام خمینی رحمته‌الله و با حمایت مالی ایشان، دفتر تبلیغات اسلامی تشکیل شد.

در ابتدا عنوان آن «دایره تبلیغات امام» بود و سپس به «دفتر تبلیغات امام» و نهایتاً «دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم» تغییر نام داد.

«دارالتبلیغ اسلامی» بود که با همت مرجع وقت، آیت‌الله شریعتمداری، تأسیس شد و فعالیت‌های قابل‌توجهی، به‌ویژه در عرصه تبلیغ بین‌الملل داشت.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، تنها ۸۴ روز بعد (در ۱۶ اردیبهشت ۱۳۵۸) به فرمان حضرت امام خمینی رحمته‌الله و با حمایت مالی ایشان، دفتر تبلیغات اسلامی تشکیل شد. در ابتدا عنوان آن «دایره تبلیغات امام» بود و سپس به «دفتر تبلیغات امام» و نهایتاً «دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم» تغییر نام داد.

این اقدام، نخستین تشکل رسمی تبلیغی بعد از انقلاب بود و نشان‌دهنده اهمیت تبلیغ دینی از منظر نظام اسلامی و دیدگاه امام خمینی رحمته‌الله است.

پس از آن، حدود ۱۵ به ۱۶ نهاد و سازمان تبلیغی در کشور شکل گرفتند که در مقاله به‌تفصیل

آنچه باعث شد توفیق حضور در این جلسه را داشته باشم، ارائه دو مقاله‌ای بود که به‌مناسبت یکصدمین سالگرد بازتأسیس حوزه علمیه تهیه شده‌اند. این دو مقاله به دو جنبه از تطورات تبلیغ پس از انقلاب اسلامی می‌پردازند.

۱. تطورات سازمانی تبلیغ؛
۲. تطورات کنشی تبلیغ.

با توجه به اینکه هر دو مقاله در همان پژوهش‌نامه‌ای که جناب آقای دکتر آزادیان معرفی کرد، منتشر شده‌اند، ممکن است صحبت‌هایم کمی طولانی شود؛ هرچند تلاش می‌کنم، از ۷ دقیقه تجاوز نکنم.

۱۰. تطورات سازمانی تبلیغ

پیش از انقلاب اسلامی، سازمان مشخص و رسمی تحت عنوان «سازمان تبلیغ» وجود نداشت. فعالیت‌های تبلیغی عمدتاً توسط مراجع و علمای بلاد مدیریت می‌شد و پشتوانه مالی آنها، مردم و موقوفات بودند.

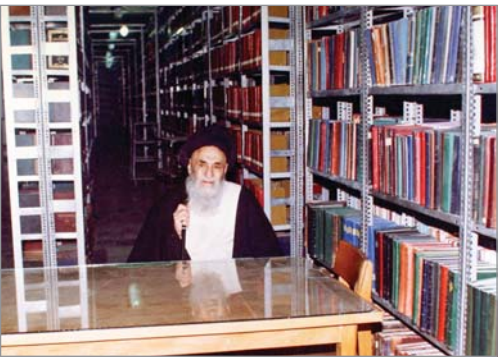
در دهه ۵۰، حکومت پهلوی تلاش‌هایی برای ساماندهی تبلیغ انجام داد که در قالب نهادهایی مانند سازمان سنجش و پرورش افکار، مؤسسه وعظ و خطابه و نیز سازمان اوقاف وقت شکل گرفت. این نهادها با هوشیاری علما ناکام ماندند و موفق نشدند، تبلیغ دینی را از مسیر اصیل خود خارج کنند.

تنها سازمان تبلیغی قابل‌ذکر در آن زمان،

■ حوزه صدساله (۷) / نشست علمی تبلیغ

حجت‌الاسلام‌والمسلمین آزادیان

تبلیغ دینی در عصر مراجع خمسه بررسی نقش حوزویان و روش‌های نوین تبلیغ

حجت‌الاسلام‌والمسلمین آزادیان به‌نیابت از جناب آقای شاکر سلماسی، نویسنده مقاله، به ارائه مقاله «تبلیغ در عصر مراجع خمسه» پرداخت.

همان‌گونه که در ابتدای جلسه اشاره شد، موضوع مقاله درباره «حوزویان و تبلیغ دینی پس از آیت‌الله بروجردی رحمته‌الله در عصر مراجع خمسه» است.

در ابتدا، مناسب است اشاره‌ای داشته باشیم، به بیانات ارزشمند مقام معظم رهبری که به‌مناسبت این همایش صادر شده است. معظم‌له فرمودند: «حوزه موظف به بلاغ مبین است» و طی سال‌های گذشته همواره تأکید داشته‌اند که تبلیغ باید در رتبه اول فعالیت‌های حوزه علمیه قرار گیرد. از این‌رو، این همایش، این کمیسیون و این مجلس، به نظر ما حائز اهمیت فراوان است و باید بیش‌ازپیش درباره آن اندیشه و تبادل نظر صورت گیرد؛ چه در حوزه تولید محتوای تبلیغی و چه در روش‌ها و سبک‌های نوین تبلیغ آموزه‌های دینی.

در این مقاله، نویسنده ابتدا اشاره می‌کنند که تبلیغ دین، همواره یکی از موضوعات مهم در جامعه دینی بوده است و علما در طول تاریخ اسلام، از هر فرصتی برای ترویج دین بهره برده‌اند. یکی از مهم‌ترین دوره‌های تاریخی حوزه علمیه قم، دوره پس از مرجعیت آیت‌الله بروجردی رحمته‌الله است. در این دوره، حضرات آیات عظام امام خمینی رحمته‌الله، مرعشی نجفی، گلپایگانی، خوانساری و شریعتمداری مرجعیت داشتند و حوزه‌های علمیه تحت زعامت مراجع پنج‌گانه فعالیت می‌کردند.

در این پژوهش، به نقش و جایگاه حوزویان و چگونگی تبلیغ دین در عصر مراجع پنج‌گانه پرداخته شده است. به‌دلیل مفصل‌بودن مقاله، بنده از قرائت بخش‌های کلیدواژه و مقدمه صرف‌نظر می‌کنم.

• مراد از مراجع خمسه

پس از رحلت حضرت آیت‌الله بروجردی، نخستین سؤالی که در ذهن عموم مردم پدید آمد، مسأله مرجعیت بود و اینکه چه کسی پس از ایشان زعامت حوزه را به عهده خواهد گرفت. در آغاز دهه ۴۰، آیات عظام حکیم، شاهروردی و خویی رحمته‌الله در نجف اشرف و حضرات آیات گلپایگانی، شریعتمداری، مرعشی نجفی، امام خمینی و خوانساری رحمته‌الله در قم مطرح بودند.

در مقاله، به زندگی‌نامه مختصری از این بزرگواران نیز اشاره شده که نیاز به تفصیل نیست؛

حضرت آیت‌الله گلپایگانی رحمته‌الله علوم دینی را از اراک آغاز کرد و در محضر بزرگانی چون مرحوم شیخ عبدالکریم حائری یزدی، میرزا نائینی، سیدابوالحسن اصفهانی و شیخ محمدرضا مسجدشاهی اصفهانی رحمته‌الله تلمذ نمود و خود به یکی از مراجع بزرگ تقلید بدل شد.

حضرت آیت‌الله مرعشی نجفی رحمته‌الله نیز که پس از آیت‌الله بروجردی به مرجعیت رسید، از شاگردان برجسته شیخ عبدالکریم حائری و آقا ضیاء عراقی رحمته‌الله بود و در دروس مرحوم سیدعلی قاضی، سیداحمد کربلایی و میرزا جوادآقای ملکی تبریزی رحمته‌الله که همگی از عرفای نام‌آشنای شیعه بودند، شرکت می‌کرد.

• عرصه‌های تبلیغ در عصر مراجع خمسه

تبلیغ دین در عصر مراجع خمسه صرفاً به تبلیغ سنتی در قالب سخنرانی و منبر محدود نبود. در این مقاله، چند محور اصلی برای فعالیت‌های تبلیغی در این دوران ذکر شده است:

۱. تربیت مبلغان و اساتید علوم دینی؛
۲. تأسیس مدارس علمیه و نهادهای علمی؛
۳. تأسیس نهادها و مراکز علوم قرآنی؛
۴. تأسیس مراکز بین‌المللی در حوزه‌های علمیه؛
۵. تأسیس کتابخانه‌ها و حفظ میراث مکتوب شیعه که حضرت آیت‌الله مرعشی رحمته‌الله نماد کامل این عرصه‌اند؛
۶. تأسیس نهادهای تبلیغی.

این شش محور به‌عنوان زمینه‌های اصلی فعالیت‌های تبلیغی در عصر مراجع خمسه، در این مقاله از سوی جناب آقای شاکر سلماسی به‌تفصیل موردبررسی و تحقیق قرار گرفته‌اند.

آسیب‌هایی مانند مراد و مریدبازی هم پیشاپیش آسیب‌شناسی و راه‌حل طراحی کنیم.

اگر قرار است ما «اسوه» باشیم، چنان که قرآن می‌فرماید: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾ (احزاب/ ۲۱) باید این مسیر تهذیب را جدی بگیریم.

• **معرفی طرح تربیت مبلغ از منظر عرفان عملی با الگوی حضرت امام خمینی رحمته‌الله**

طرحی که بنده نوشته‌ام، به تربیت مبلغ در حوزه عرفان عملی با محوریت ایمان و سلوک حضرت امام خمینی رحمته‌الله اختصاص دارد.

هدف ما تربیت طلاب و مبلغینی است که تحت هدایت «پشتیبانان ربانی» در مسیر سلوک عملی رشد کنند. رهبر انقلاب تأکید کرده‌اند که از «علمای ربانی» بهره بگیریم؛ این طرح نیز ناظر به‌همین توصیه است.

در حال حاضر نیز طرح‌هایی مشابه در حال اجراست:

۱. طرح تربیت مربی متعبد انقلابی با الگوگیری از سیره حضرت امام که تا این مرحله موفق بوده است.

۲. طرح تربیت نسل مهدوی با حضور هزار مخاطب که هر ده نفر تحت تربیت یک پشتیبان قرار دارند.

اما طرح پیشنهادی من، مستقیماً به مسأله عرفان عملی در تبلیغ می‌پردازد. این طرح سه‌فاز و چهار گام دارد. اجمالی از آن به شرح زیر است:

گام اول: تشکیل کمیته راهبری

تعیین مسئولیت‌ها و ساختار اجرایی.

گام دوم: انتخاب پشتیبانان

حداقل سابقه ۱۵ سال سلوک عملی؛

تعیین راهکار برای تأمین اساتید پشتیبان.

گام سوم: انتخاب طلاب شرکت‌کننده

حداقل ۳ سال تحصیل در حوزه؛

دریافت توصیه‌نامه از استاد اخلاق؛

تعهد کامل به مشارکت حداقل یک‌ساله در برنامه.

گام چهارم: طراحی برنامه آموزشی و سیر تربیتی

که به‌تفصیل در نسخه مکتوب طرح ارائه خواهد شد.

• اهداف کلان طرح

۱. پر کردن خلأ برنامه‌های ساختاریافته در تربیت مبلغ و طلبه عارف؛

۲. مقابله با جریان‌های انحرافی و عرفان‌های کاذب با ارائه الگوی ناب شیعی؛

۳. حفظ و احیای میراث عرفانی حضرت امام خمینی رحمته‌الله.

در پایان تأکید می‌کنم، این طرح نیاز به نگاه جدی و حمایت دارد. ان‌شاءالله بتوانیم با عزم جمعی، مسیر تهذیب و تربیت مبلغ عارف را در حوزه‌های علمیه نهادینه کنیم.

سرکار خانم دکتر زاهدی

ضرورت احیای عرفان عملی در حوزه‌های علمیه خواهران با الگوگیری از سیره امام خمینی رحمته‌الله

تبلیغ» است.

به‌باور بنده، یکی از مؤثرترین شیوه‌های تبلیغ، تهذیب نفس مبلغ است؛ نه تنها در ساحت اخلاق عملی، بلکه در ساحت عرفان عملی.

گرچه در نگاه اول ممکن است، عرفان عملی و اخلاق عملی مشابه تلقی شوند؛ اما از نظر اهداف، روش‌ها و سطوح معنوی، کاملاً با یکدیگر متفاوت‌اند.

قرآن می‌فرماید: ﴿وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا﴾، (فصلت/ ۳۳)؛ تبلیغ مؤثر، جز با عمل صالح و نفس مهذب ممکن نیست.

اگر ما مبلغان در تبلیغ واقعاً مؤثر بودیم، باید در نفوس مردم، اثری ماندگار و پایدار برجای می‌گذاشتیم؛ اما انصافاً چند درصد در این زمینه توفیق داشته‌ایم؟ شاید اغلب ما، صرفاً در اقناع علمی و ذهنی موفق بوده‌ایم.

با استناد به سیره عملی حضرت امام خمینی رحمته‌الله که خود نمونه‌ای برجسته از تهذیب عملی بودند، لازم است این مسیر را با شجاعت ادامه دهیم. امام خمینی حتی دستورالعمل‌های سلوکی را به‌صورت علنی از رسانه ملی بیان می‌کردند.

آیا وقت آن نرسیده است که عرفان عملی را از حاشیه بیرون بیاوریم و به‌صورت برنامه‌ریزی‌شده، شفاف و هوشمندانه، در حوزه‌های علمیه پیاده‌سازی کنیم؟ و البته هم‌زمان، برای

مفتخرم که به‌عنوان کوچک‌ترین شاگرد بانوی مجتهده، حاجیه‌خانم گل‌گیری، در این محفل حضور دارم. ایشان در سال ۱۳۵۴ به‌همراه دو سه نفر از بانوان آبادانی، تحت عنایت خاص حضرت فاطمه معصومه علیها‌السلام و با پشتیبانی‌های علمی و معنوی حضرت آیت‌الله سبحانی (دامت‌برکاته) وارد قم شدند و پایه‌های اولیه حوزه‌های علمیه خواهران را در این شهر بنیان نهادند.

الحمدلله، این شجره طیبه امروز به صداها حوزه علمیه خواهران در داخل و خارج کشور تبدیل شده و هزاران خواهر طلبه تربیت شده‌اند که عمدتاً در عرصه تبلیغ حضوری مؤثر دارند.

اکنون به نکته اصلی بحثم می‌پردازم؛ طرحی که بنده ارائه کرده‌ام، با الهام از بیانات رهبر معظم انقلاب، ناظر به عنصر دوم از دو عنصر کلیدی «تعلیم» و «تهذیب» در فرایند تبلیغ است؛ همان‌طور که معظم‌له صبح امروز فرمودند، وظیفه «بلاغ مبین» بدون تهذیب و خودسازی محقق نخواهد شد.

رهبر انقلاب در سال ۱۴۰۲ نیز به نکات مهمی در باب تبلیغ اشاره کردند؛ از جمله آنکه:
۱. هدف نهایی دین، رساندن انسان به مقام خلیفه‌اللهی و انسان کامل است.

۲. این هدف جز از طریق تبلیغ محقق نمی‌شود.

۳. ما نیازمند «کانون‌های عظیم حوزوی برای تبلیغ» هستیم؛ کانون‌هایی که پشتوانه علمی، تحقیقی و فکری داشته باشند.

۴. مأموریت دوم حوزه‌های علمیه، «تنظیم شیوه‌های اثرگذار

امام خمینی‌قدس سره رهبری بی‌نظیر

بی‌تردید رهبری یک حکومت و جامعه نیازمند شاخصه‌ها و ویژگی‌هایی برجسته‌ای همچون آگاهی، بصیرت، هوشمندی، درایت، اعتماد به نفس، قاطعیت، شجاعت، دوراندیشی و… است. رسالت و مسئولیت رهبری آن هم در سطح یک حکومت ایجاب می‌کند که یک رهبر سیاسی برخوردار از سطح قابل قبولی از این ویژگی‌ها باشد.

- نقد نگاه تک‌بعدی به رهبری**

نگاه تک‌بعدی به وظایف و مسئولیت‌های رهبری و نادیده‌گرفتن ابعاد مختلف اداره حکومت، موجب شده تا برخی در سایه توهمات خود، بر رهبری شخصیت کم‌نظیری همچون امام خمینی‌^{وَلَا یُحِیْطُ بِذَٰلِکَ إِلَّا ٱللّٰهُ^۱} که تحول بزرگی مانند انقلاب اسلامی را در عصر حاضر رقم زده و توانست، آن را از لابلای امواج سهمگین توطئه‌ها، بحران‌ها و حوادث مختلف به سلامت عبور داده و معادلات سیاسی جهان را دست‌خوش تحولاتی شگرف نماید، خرده گرفته و ایشان را متهم به نادیده‌گرفتن برخی اصول رهبری و فرماندهی نموده و شجاعت در برخی مسائل و برآورد ناصحیح از عواقب امور و عدم احتیاط را از خطاهای ایشان بینگارند. در اینکه دوراندیشی و احتیاط از اموری است که باید یک رهبر سیاسی از آن برخوردار بوده و به آن توجه داشته باشد، تردیدی وجود ندارد؛ اما رهبری جامعه نیازمند یک شخصیت جامع و ذوابعد است؛ همان‌گونه که در رهبری توجه به عواقب امور و احتیاط لازم است. قاطعیت و شجاعت نیز ضروری است. در ابتدای شکل‌گیری نظام جمهوری اسلامی که شاهد تحکرات برخی عناصر وابسته به رژیم پهلوی و گروه‌های تجزیه‌طلب و مخالف نظام و جولان آنها در سایه حمایت و هدایت آمریکا بودیم و سفارت آمریکا تبدیل به کانون اصلی توطئه علیه انقلاب اسلامی شده بود، احتیاط و هرگونه مسامحه در برخورد با این شرارت‌ها، موجب به خطرافتادن موجودیت نظام نوپای جمهوری اسلامی می‌شد. در چنین شرایطی هوشمندی، صلابت و شجاعت لازم است نه مسامحه و احتیاط. در برابر دشمنان و بدخواهانی که از هیچ فرصتی برای مقابله با نظام جمهوری اسلامی فروگذار نکرده و جنگال‌های تیز آنان را آشکارا مشاهده می‌کنیم، احتیاط یعنی خالی کردن صحنه برای توطئه‌ها و نقشه‌های خبانت‌آمیز آنان. احتیاط و مسامحه در برخورد با این مسائل، موجب آسیب‌دیدن جان و مال مردم و از بین‌رفتن زحمات طاقت‌فرسای ملت می‌شد. آیا رهبری در برابر توده مردم و صدمه‌دیدن جان و مال آنها و خدشه‌دارشدن امنیت کشور مسئولیت نداشته و احتیاط و دوراندیشی در این مورد از وظایف و مسئولیت‌های او نیست؟

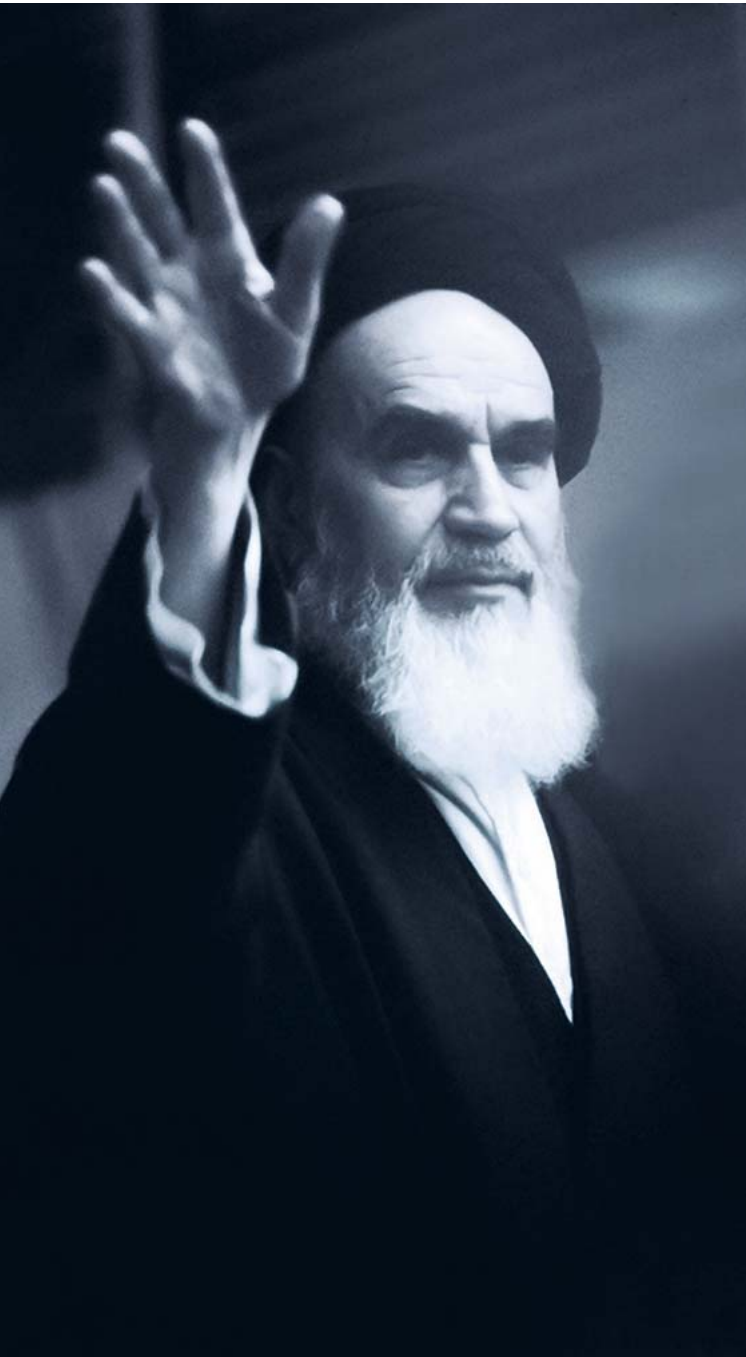
- مواجهه قاطع با توطئه‌های دشمنان در ابتدای انقلاب**

اگر در ابتدای شکل‌گیری انقلاب اسلامی با عناصر وابسته به رژیم ستم‌شاهی برخورد قاطع صورت نمی‌گرفت و لانه جاسوسی آمریکا به‌عنوان مرکز محوری توطئه علیه نظام تسخیر نمی‌شد، انقلاب اسلامی همان سرنوشتی را پیدا می‌کرد که امروز در انقلاب مصر و لیبی شاهد آن بودیم که نظام سلطه این انقلاب‌ها را در راستای منافع خویش مصادره کرد.

کسانی به رهبری حضرت امام‌^{وَلَا یُحِیْطُ بِذَٰلِکَ إِلَّا ٱللّٰهُ^۲} خرده می‌گیرند که درک درستی از رهبری و مدیریت کلان جامعه نداشته و چنین مسائلی در حد و اندازه فهم آنها نیست. توانمندی و ویژگی‌های ممتاز مدیریتی و هدایت‌گری حضرت امام، اعتراف سیاست‌مداران و اندیشمندان غربی را به دنبال داشته است؛ به‌عنوان نمونه میخائیل گورباچف، آخرین رهبر شوروی سابق در مورد ایشان می‌گوید: «امام خمینی فراتر از زمان می‌اندیشید و در بعد مکان نمی‌گنجید. او توانست اثر بزرگی در تاریخ جهان به جای بگذارد.»^۳

هنری کیسینجر نظریه‌پرداز مشهور آمریکایی در مورد مدیریت امام خمینی می‌گوید: «آیت‌الله خمینی غرب را با بحران جدی برنامه‌ریزی مواجه کرد. تصمیمات او آن چنان رعدآسا بود که مجال هر نوع تفکر و برنامه‌ریزی را از سیاست‌مداران و نظریه‌پردازان سیاسی می‌گرفت. هیچ‌کس نمی‌توانست تصمیمات او را از پیش حدس بزند. او با معیارهای دیگری غیر از معیارهای شناخته‌شده در دنیا سخن می‌گفت و عمل می‌کرد. گویی از جای دیگر الهام می‌گرفت.»^۴

یرواند آبراهامیان تاریخ‌نگار و استاد دانشگاه آمریکا نیز در مورد شخصیت حضرت امام چنین می‌گوید: «آیت‌الله خمینی‌^{وَلَا یُحِیْطُ بِذَٰلِکَ إِلَّا ٱللّٰهُ^۵} را غالباً یک روحانی سنتی توصیف کرده‌اند؛ اما ایشان درواقع، نوآور بزرگی در ایران بودند؛ هم به‌لحاظ نظریه سیاسی‌شان و هم از

نظر استراتژی مردمی که وجهه مذهبی داشت. ایشان رهبر انقلابی پرجاذبه‌ای بودند، در زمانی که چنین رهبری بسیار کمیاب و سخت موردنیاز بود.»^۶

- تحلیل ماهیت دشمنی نظام سلطه با جمهوری اسلامی**

این تصور که اگر رهبری نظام با احتیاط بیشتری در قبال سفارت آمریکا یا برخی مسائل برخورد می‌کرد، امروز شاهد کاهش دشمنی از سوی آنها و مشکلات کمتری در کشور بودیم، ناشی از درک‌نکردن ماهیت نظام جمهوری اسلامی و دلایل دشمنی نظام سلطه با آن است. مشکل آمریکا با جمهوری اسلامی، بر سر تسخیر سفارت او نبوده و به بنیان‌های فکری و فرهنگی آن و ماهیت اسلامی، استقلال‌طلبانه و سلطه‌ستیزانه آن باز می‌گردد که هویت نظام سلطه و مبانی فکری آن را نشانه رفته و به چالش کشیده است. دشمنی آمریکا با کشورما به قبل از تسخیر سفارت این کشور و کودتای بیست و هشت مرداد سال^۷ برمی‌گردد؛ همان‌گونه که مقام معظم رهبری فرمودند: «بعضی‌ها تاریخ را تحریف می‌کنند؛ خود آمریکایی‌ها این کار را می‌کنند؛ آن سالی که بنده رئیس‌جمهور بودم و رفتم سازمان ملل، یک خبرنگار معروف آن روز آمریکا، در سازمان ملل با بنده مصاحبه کرد و شروع اختلافات بین ایران و آمریکا را از ماجرای سفارت گفت؛ از وقتی که جوان‌های شما رفتند سفارت را گرفتند، بین ایران و آمریکا اختلاف شد؛ این تحریف تاریخ است؛ قضیهٔ این نیست. اختلاف بین ملت ایران و آمریکا از بیست‌وهشتم مرداد، حتی قبل از بیست‌وهشتم مرداد شروع شد. بیست‌وهشتم مرداد سال ۳۲ به اوج رسید. آنها بودند که نامردی کردند، خیانت کردند، ملت ایران را با کودتا دچار یک رژیم فاسدِ وابسته کردند؛ شوخی نیست؛ سال‌های متمادی این کشور زیر فشار رژیم وابسته به آمریکا دست و پا زد.»^۸ همچنین فرمودند: «بعضی خیال می‌کنند دشمنی‌هایی که با ما می‌شود، به‌خاطر این است که ما ستیزه‌گری کرده‌ایم؛ ما دائماً انگشت در چشم اینها کرده‌ایم؛ [لذا] اینها از این جهت با ما دشمنی می‌کنند؛ نه، این هم خیال غلطی است؛ تصوّر غلطی است. ما شروع‌کننده نبوده‌ایم. اول انقلاب آمریکایی‌هایی که دستگیر شده بودند، چندروزی نگه داشته شده بودند. امام فرمود: با کمال مراقبت بروند به محلّ خودشان، سفارت خودشان؛ تا قبل از اینکه مسأله تسخیر سفارت پیش بیاید – که آن هم عواملی داشت، مقدّماتی داشت– [آمریکایی‌ها] در کمال امنیّت اینجا زندگی

می‌کردند؛ راحت می‌رفتند، می‌آمدند و البته بدجنسی می‌کردند. ما شروع نکردیم، آنها شروع کردند؛ آنها از همان اوّل شروع کردند؛ با بدگویی، با تحریم، با طلبکاری، با پناه‌دادن به دشمن ملت ایران؛ شروع‌کننده آنها بودند. وانگهی فقط آمریکا که نیست؛ کشورهای دیگر [هم هستند]؛ حالا مثلاً فرض بفرمایید جمهوری اسلامی نسبت به فرانسه چه ستیزه‌گری‌ای کرده؟ کشور فرانسه چون امام مدّتی در آنجا بود، حتّی مورد تمجید نیروهای انقلابی هم بود؛ اما خب می‌بینید که چه‌کار می‌کنند… در قضیهٔ هسته‌ای بدترین موضع را فرانسوی‌ها [گرفتند]. ما با فرانسوی‌ها چه‌کار کرده بودیم؟ ستیزه‌گری کرده بودیم؟ حالا یک کشور کوچکی مثل هلند، مثلاً در هر قضیه‌ای که شما نگاه کنید از قضایایی که پای جمهوری اسلامی به میان است، در آن لیست و فهرست دشمن‌ها، یکی‌اش هلند است! حالا ما با هلند چه‌کار داشتیم؟ چه ستیزه‌گری‌ای؟ کشور کوچکی که در گوشه اروپا افتاده [است]. بحث این نیست که ما با آنها دشمنی و ستیزه‌گری کردیم؛ مثلاً فرض بفرمایید کانادا روابطش را با ما قطع کرد. ما با کانادا دشمنی کرده بودیم؟ ستیزه‌گری کرده بودیم؟ قضیهٔ این نیست، قضیهٔ چیز دیگری است. ما خودمان را نباید فریب بدھیم و بگوییم: «آقا، ما دشمنی نکنیم تا آنها دشمنی نکنند»؛ نه، انگیزه‌های دیگری وجود دارد؛ مسائل دیگری پشت پرده است.»^۹

- بررسی عملکرد امام خمینی‌^{وَلَا یُحِیْطُ بِذَٰلِکَ إِلَّا ٱللّٰهُ^{۱۰}} در جنگ تحمیلی**

کسانی که عملکرد حضرت امام در جریان جنگ تحمیلی و دفاع از شعار جنگ تا رفع فتنه از عالم را به‌عنوان نمونه دیگری از تندرویی ایشان برمی‌شمارند که درصورت رعایت احتیاط به نتیجه بهتری برای کشور منجر می‌شد، چشمان خود را بر واقعیات تاریخی بسته‌اند؛ مگر نه اینکه در جریان جنگ تحمیلی کشور ما مورد تجاوز قرار گرفت و جمهوری اسلامی به دفاع از خود پرداخت و ادامه جنگ برای احقاق حقوق و اعلام متجاوز بود که سازمان ملل به‌دلیل فشارهای قدرت‌های بزرگ از آن تا سال ۶۷ طرفه می‌رفت؟ چگونه می‌توان در برابر دشمنی که مورد حمایت همه‌جانبه قدرت‌های بزرگ بوده و سازمان‌های بین‌المللی که حاضر به وظایف خود نیستند، در قبال منافع ملی کشور کوتاه آمد و با احتیاط برخورد کرد؟ شعار جنگ تا رفع فتنه از عالم، بیانگر مقصد نهایی حکومت اسلامی است که به دنبال حاکمیت صلح و عدالت و ارزش‌های انسانی در سراسر جهان و برچیده‌شدن ظلم و سلطه است؛ نه آنکه حکومت اسلامی خواهان جنگ با همه کشورها باشد. ایران ما در طول بیش از دو‌یست سال گذشته به هیچ کشوری حمله نکرده است و همواره مورد حمله دشمنان خارجی قرار داشته است. حضرت امام و جمهوری اسلامی به‌صراحت اعلام کرده بود که خواهان برقراری روابط مسالمت‌آمیز بر اساس حقوق متقابل با همه کشورهاست و زیر بار سلطه و ظلم نرفته و از مظلومان و محرومان در برابر سلطه‌گران حمایت می‌کند و این سیاست و هدف، برآمده از ندای فطرت و عقلانیت و آموزه‌های اسلامی است.

- نتیجه‌گیری**

در اینکه دوراندیشی و احتیاط از اموری است که باید یک رهبر سیاسی از آن برخوردار بوده و به آن توجه داشته باشد، تردیدی وجود ندارد؛ اما رهبری جامعه نیازمند یک شخصیت جامع و ذوابعد است؛ همان‌گونه که در رهبری توجه به عواقب امور و احتیاط لازم است، قاطعیت و شجاعت نیز ضروری است. در ابتدای شکل‌گیری نظام جمهوری اسلامی که شاهد تحکرات برخی عناصر وابسته به رژیم پهلوی و گروه‌های تجزیه‌طلب و مخالف نظام و جولان آنها در سایه حمایت و هدایت آمریکا بودیم و سفارت آمریکا تبدیل به کانون اصلی توطئه علیه انقلاب اسلامی شده بود، احتیاط و هرگونه مسامحه در برخورد با این شرارت‌ها، موجب به خطرافتادن موجودیت نظام نوپای جمهوری اسلامی می‌شد. احتیاط و مسامحه در برخورد با این مسائل، موجب آسیب‌دیدن جان و مال مردم و از بین‌رفتن زحمات طاقت‌فرسای ملت می‌شد. آیا رهبری در برابر توده مردم و صدمه‌دیدن جان و مال آنها و خدشه‌دارشدن امنیت کشور مسئولیت نداشته و احتیاط و دوراندیشی در این مورد، از وظایف و مسئولیت‌های او نیست؟

اگر در ابتدای شکل‌گیری انقلاب اسلامی با عناصر وابسته به رژیم ستم‌شاهی برخورد قاطع صورت نمی‌گرفت و لانه جاسوسی آمریکا به‌عنوان مرکز محوری توطئه علیه نظام تسخیر نمی‌شد، انقلاب اسلامی همان سرنوشتی را پیدا می‌کرد که امروز در انقلاب مصر و لیبی شاهد آن بودیم که نظام سلطه این انقلاب‌ها را در راستای منافع خویش مصادره کرد.

- پی‌نوشت‌ها**

- حائری شیرازی، شهاب‌الدین، شجاعانه برخورد نکردیم؛ کاتال ویرایش ذهن: t.me/virayeshe-zehn
- امام خمینی‌^{وَلَا یُحِیْطُ بِذَٰلِکَ إِلَّا ٱللّٰهُ^{۱۲}} از دید چهره‌های سرشناس جهان: www.mashregnews.ir؛ تاریخ انتشار:۱۲ خرداد ۱۳۹۵؛
- انقلاب اسلامی: «انقلابی که جهان را لرزاند»؛ www.mizanonline.com؛ تاریخ انتشار: ۲۲ بهمن ۱۳۹۸؛
- یرواند آبراهامیان، ایران بین دو انقلاب، ترجمه کاظم فیروزمند، حسن شمس‌آزری و محسن مدیر شانه‌چی، تهران: نشر مرکز، ۱۳۸۱، ص ۴۹۰ و ۴۹۱؛
- بیانات در دیدار دانشجویان و دانش‌آموزان در آستانه ۱۳ آبان روز ملی مبارزه با استکبار جهانی:۱۳۹۸/۸/۱۲؛
- بیانات در دیدار مسئولان نظام: ۱۳۹۵/۳/۲۵.

هر راه ممکن برای این مقصد شیطانی کوشش می‌نمایند و یکی از راه‌های با اهمیت برای مقصد شوم آنان و خطرناک برای اسلام و حوزه‌های اسلامی، نفوذدادن افراد منحرف و تبهکار در حوزه‌های علمیه است که خطر بزرگ کوتاه‌مدت آن، بدنام‌نمودن حوزه‌ها یا اعمال ناشایست و اخلاق و روش انحرافی است و خطر بسیار عظیم آن در درازمدت به مقامات بالا رسیدن یک یا چند نفر شیاد که با آگاهی بر علوم اسلامی و جازدن خود در بین توده‌ها و قشرهای مردم پاکدل و علاقه‌مند نمودن را به خویش و ضربه مهلک‌زدن به حوزه‌های اسلامی و اسلام عزیز و کشور در موقع مناسب می‌باشد و می‌دانیم که قدرت‌های بزرگ چپاول‌گر در میان جامعه‌ها افرادی به‌صورت‌های مختلف از ملّی‌گراها و روشن‌فکران مصنوعی و روحانی‌نمایان که اگر مجال یابند، از همه خطرتر و آسیب‌رسان‌ترند، ذخیره دارند که گاهی سی‌چهل سال، با مشی اسلامی و مقدس‌مآبی یا «پان‌ایرانیسم» و وطن‌پرستی و حیل‌های دیگر با صبر و بردباری در میان ملت‌ها زیست می‌کنند و در موقع مناسب مأموریت خود را انجام می‌دهند و ملت عزیز ما در این مدت کوتاه پس از پیروزی انقلاب، نمونه‌هایی از قبیل «مجاهد خلق» و «فدایی خلق» و «توده‌ای»‌ها و دیگر عناوین دیده‌اند و لازم است، همه با هوشیاری این قسم توطئه را خنثی نمایند.^{۱۳}

- پی‌نوشت‌ها**

- ر.ک: امام خمینی، روحانیت و حوزه‌های علمیه از دیدگاه امام خمینی (تبیان دفتر دهم) تهران مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، چاپ سوم، ۱۳۸۴، ص ۶۵.
- ر.ک: همان، ص ۶۶.
- ر.ک: همان، ص ۷۵.
- ر.ک: همان، ص ۱۰۰.
- ر.ک: همان، ص ۱۴۵.
- ر.ک: همان، ص ۶۲۳.
- ر.ک: همان، ص ۶۲۰.
- ر.ک: همان، ص ۶۲۴.
- ر.ک: همان، ص ۶۲۳.
- ر.ک: همان، ص ۶۴۵.
- ر.ک: همان، ص ۶۴۵.
- ر.ک: همان، ص ۶۵۴.

تفکر توحیدی امام خمینی

پایه و اساس نظریه ولایت فقیه

حجت‌الاسلام والمسلمین ابوالحسن بکتاش

ولایت فقیه براساس تفکر توحیدی و حاکمیت توحیدی مطرح گردیده و بر اساس همین معرفت توحیدی، به دنبال تحقق حاکمیت توحید است. امام خمینی می‌فرماید: «اسلام برای برگرداندن تمام محسوسات و تمام عالم به مرتبه توحید است.»^۱ اساساً سرشت و آفرینش انسان بر گرایش حضوری او به توحید است: «فطرةالله التي فطرالاناس علیها»، انسان موحّد در این بینش و معرفت توحیدی، باید چه در اعتقاد و چه در پرستش و چه در حوزه عمل و رفتار معتقد به خدای یگانه و حاکمیت انحصاری او باشد.

• اقسام توحید (توحید ربوبی)

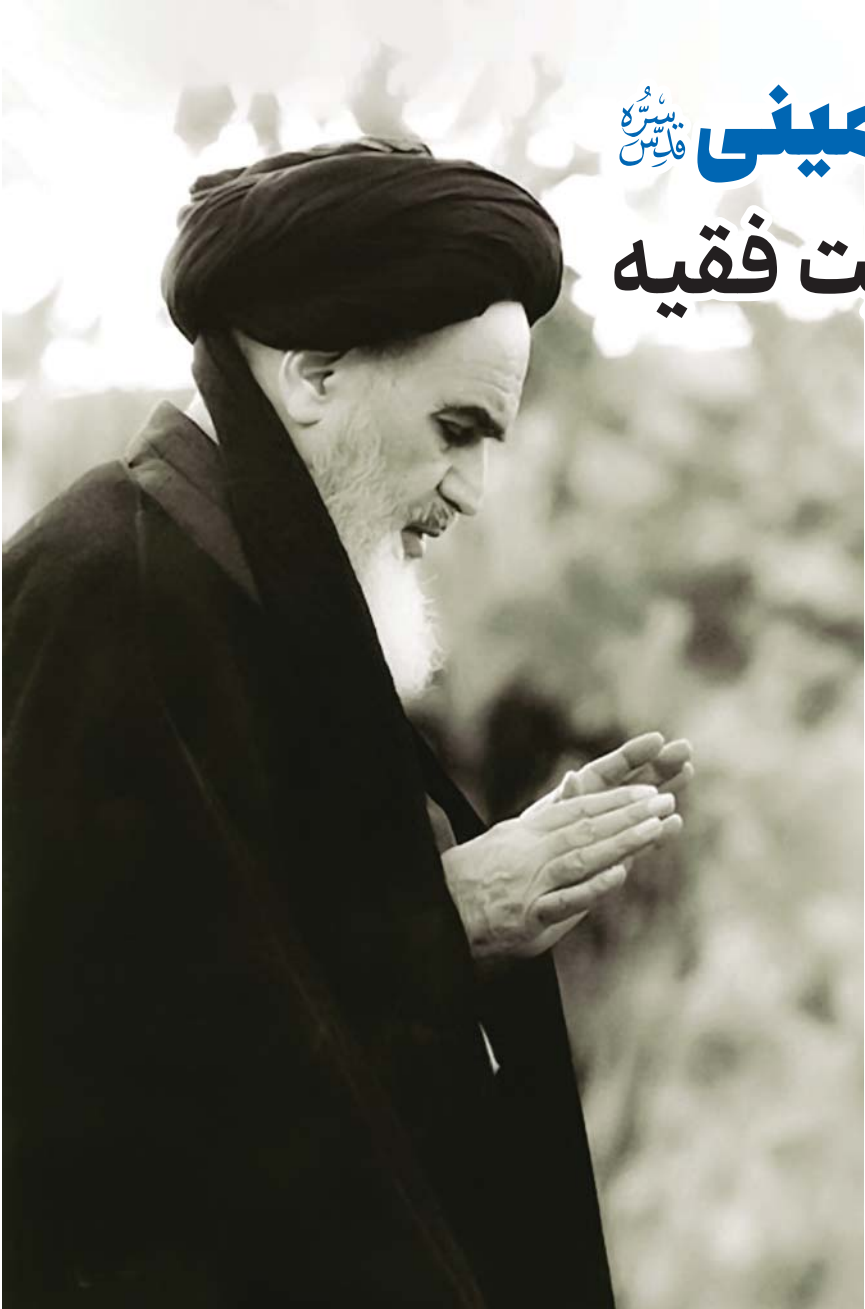
توضیح اینکه توحید دارای مراتب و اقسامی است؛ یکی از اقسام توحید، توحید ربوبی است که مبتنی بر همان معرفت و بینش توحیدی است و این توحید ربوبی خداوند، شامل دو ربوبیت یعنی ربوبیت تکوینی و ربوبیت تشریعی است. منظور از توحید در ربوبیت تکوینی ایمان به این حقیقت است که تدبیر و اداره تکوینی جهان به دست پروردگار است و هیچ پدیده خارجی از حوزه و قلمرو ربوبیت او بیرون نیست؛ از گردش ستارگان و حرکت منظومه‌های هستی تا وزش باد، رویش گیاه و جنبش یک مور، همه با تدبیر و اشراف «ربّ العالمین» انجام می‌پذیرد.^۲ مرحله متعالی توحید که بدون آن، توحید به حدّ نصاب لازم خود نمی‌رسد، ایمان به توحید در ربوبیت تشریعی است؛ براساس توحید در ربوبیت تشریعی، انسان باید تنها از خداوند و کسی که خداوند دستور داده، اطاعت کند و تنها قانون و فرمان او را به گوش جان بخرد و اراده کسی جز خدای سبحان و قانون کسی جز فرمان پروردگار عالم را نپذیرد و تنها برای او حقّ فرمان و قانون‌گذاری قائل باشد.

• ارتباط ولایت فقیه با تفکر توحیدی و حاکمیت‌الهی

ایمان به ربوبیت تشریعی الهی، از مراحل بسیار مهم اندیشه توحیدی است که ولایت فقیه بر آن استوار است. نگرش توحیدی صرفاً یک اعتقاد نظری نیست، بلکه بر اساس فطرت توحیدی انسان، باید در گرایش‌ها، کشش‌ها و رفتارهای سیاسی فرد به‌روشنی تجلی یابد. در ربوبیت تشریعی خداوند همان‌گونه که در تکوینیات، رب و صاحب اختیار انسان و جهان است، در وضع و تشریع قانون و در اجرای آن، برای انسان صاحب اختیار است.

• حاکمیت الهی و نفی طاغوت

خدای متعال چه در تکوین و چه تشریع حاکمیت دارد و این حاکمیت بالاصاله تنها از آن اوست. از آنجا که حاکمیت به‌معنای تفوق و قدرت عالیه و برتر گفته می‌شود و به‌عبارتی به اراده برتر و صاحب اختیار در وضع قانون و اجرای آن را حاکمیت می‌گویند، در بینش توحیدی اسلام، حاکمیت از آن خداوند متعال بوده و از شئون ربوبیت الهی می‌باشد. در بینش اسلامی برتری واقعی با خداوند است و او از هر موجودی برتر بوده و اراده و قدرت قاهرش از همه موجودات برتر و بالاتر است؛ بنابراین خداوند چون خالق و مالک و رب انسان است، برای همین حاکمیت به‌معنای قدرت عالیه و صاحب اختیار، وضع قانون و اداره امور انسان‌ها را بر عهده دارد؛ زیرا تنها خدای متعال مالک حقیقی جهان و دارنده حاکمیت اصلی بر کائنات و انسان است و غیر از او هیچ‌کس حاکمیتی مگر با اذن او بر دیگران ندارد. امام خمینی‏ علیه‌السلام حاکمیت ذاتی را از آن خداوند متعال دانسته و می‌فرماید: «کسی جز خدا حق حکومت بر کسی ندارد و حق قانون‌گذاری نیز ندارد و خدا به حکم عقل، باید خود برای مردم حکومت تشکیل دهد و قانون وضع کند.»^۳ این سخن مقتضای آیات کریمه متعددی است که به آن اشاره می‌کنیم. خدای متعال می‌فرماید: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾^۴ ﴿إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ﴾^۵ ﴿وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ﴾^۶ ﴿فَاَحْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ﴾^۷ ﴿وَمَنْ لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ

بوده است که قانون‌گذاری به‌تنهایی فایده ندارد. پس از تشریع قانون، بایستی قوه مجریه به وجود آید...^۸ امام خمینی‏ علیه‌السلام با تأکید بر این نکته مهمّ که اگر قوانین اجرا نشود، کاملاً بی‌فایده خواهد بود، بر ضرورت تشکیل حکومت و دخالت دین در امور اصرار ورزیده و می‌فرماید:

«هرکه اظهار کند که تشکیل حکومت اسلامی ضرورت ندارد، منکر ضرورت اجرای احکام اسلام شده است و جامعیت احکام و جاودانگی دین مبین اسلام را انکار کرده است.»^۹

بنابراین، امام خمینی‏ علیه‌السلام با استدلال و تمسک به آیات، بنابر وظیفه دینی که داشتند، در صدد اجرای احکام الهی بر آمدند و تشیع را از سوء برداشت‌ها و انحرافات مدعیان معنویت یعنی همان کسانی‌که بستر حاکمیت طاغوت و حاکمیت سکولار را تئوریزه نموده بودند، خارج کردند و جامعه را به اسلام و تشیع ناب فرا خواندند و در همین راستا، ولایت فقیه نیز براساس تفکر و حاکمیت توحیدی و با پیشینه‌ای که در تاریخ تشیع دارد، مطرح گردید. این نگاه به حاکمیت، ناشی از هستی‌شناسی ایشان و فهم و شناخت ایشان از تشیع علوی و اسلام ناب می‌باشد. این نگاه به قدرت بالاصاله و بالاستقلال نیست؛ بلکه این نگاه، قدرت را وسیله‌ای برای انجام وظیفه و اجرای احکام و برقراری نظام عادلانه اسلام می‌داند؛ چون با این نگاه واقع‌بینانه و مبتنی بر تفکر توحیدی، قدرت و حاکمیت وسیله‌ای برای انجام وظیفه و اجرای

• اخبار کوتاه جهان

• آمریکا

■ **دستور ترامپ برای افزایش ظرفیت انرژی هسته‌ای**
از ۱۰۰ گیگاوات به ۴۰۰ گیگاوات تا ۲۵ سال آینده: ترامپ دستور داد، ظرفیت انرژی هسته‌ای این کشور از ۱۰۰ گیگاوات به ۴۰۰ گیگاوات تا ۲۵ سال آینده افزایش یابد. رئیس‌جمهور آمریکا چهار دستور اجرایی مهم را امضا کرد که تمرکز اصلی آن‌ها بر گسترش و توسعه تولید انرژی هسته‌ای در داخل خاک آمریکاست که با هدف هموارسازی مسیر ساخت رآکتورهای هسته‌ای نسل جدید، افزایش ظرفیت استخراج اورانیوم و توسعه فرآیند غنی‌سازی صادر شده‌اند. کارشناسان معتقدند که این سیاست دوگانه ایالات متحده، می‌تواند تنش‌ها را در عرصه بین‌المللی تشدید کند. آمریکا هم‌اکنون ۹۴ نیروگاه هسته‌ای دارد.

■ **برکناری مقامات عالی‌رتبه طرفدار اسرائیل از شورای امنیت ملی آمریکا:** رسانه عبری کان: مقامات عالی‌رتبه طرفدار اسرائیل از شورای امنیت ملی آمریکا برکنار شدند؛ از جمله این مقامات اریک تراگر است که مسئولیت پرونده اسرائیل و خاورمیانه در کاخ سفید را بر عهده داشت. پیشتر پنج منبع آگاه اعلام کرده بودند: ده‌ها نفر از کارکنان شورای امنیت ملی کاخ سفید در راستای اقدام ترامپ برای کاهش تعداد و دامنه اختیارات این نهاد قدرتمند، برکنار شدند.

• رژیم صهیونیستی

■ **روز به روز کار برای جامعه و سفارت‌های اسرائیل در سراسر دنیا سخت و سخت‌تر می‌شود:** رزا پرتو، روزنامه‌نگار اسرائیلی ساکن سرزمین‌های اشغالی اعتراف کرد: روز به روز کار برای جامعه و سفارت‌های اسرائیل در سراسر دنیا سخت و سخت‌تر می‌شود! دولت و جامعه اسرائیل در سراسر دنیا منزوی‌تر شده‌اند که این مسأله پیامد جدی را در بر خواهد داشت!

■ **رژیم صهیونیستی در حال ساخت یک مقر جدید و عظیم برای اطلاعات نظامی در نقب اشغالی است:** منابع عبری گزارش دادند که رژیم صهیونیستی در حال ساخت یک سناد اطلاعاتی مستحکم در صحرای نقب اشغالی برای اداره اطلاعات نظامی خود (امان) است. این مقر جدید، واحدهای کلیدی امان، از جمله واحد ۸۲۰۰ را متمرکز خواهد کرد و بخشی از یک اقدام استراتژیک برای جابه‌جایی عملیات از منطقه تل‌آویو اشغالی به جنوب فلسطین اشغالی است.

■ **همه تیپ‌های زرهی و پیاده ارتش صهیونیستی وارد غزه شدند:** سازمان رادیو و تلویزیون رژیم صهیونیستی اعلام کرد: ارتش این رژیم همه تیپ‌های پیاده و زرهی خود را در چارچوب گسترش عملیات زمینی وارد نوار غزه کرده است. براساس این گزارش، تیپ‌های گولانی، گفعاتی، ناحال، کفیر، چتربازان، تیپ کماندویی، تیپ‌های زرهی ۱۸۸،۷ و ۴۰۱ و همچنین چندین تیپ از نیروهای ذخیره اکنون در خاک غزه مستقر هستند.

■ **ده‌ها اسرائیلی در حال جاسوسی برای ایران هستند:** رسانه‌های عبری‌زبان، از تکاپو و سردرگمی محافل امنیتی و اطلاعاتی اسرائیل درباره دامنه نفوذ اطلاعاتی ایران و فعالیت‌های آن در عمق اسرائیل سخن می‌گویند؛ سردرگمی و وحشتی که منجر به اقدامات وحشیانه شده است.

• عربستان

■ **تلاش موساد برای جلوگیری از فروش هواپیماهای پیشرفته آمریکا به عربستان سعودی:** سایت Intelligence Online گزارش داد: موساد در تلاش برای جلوگیری از فروش هواپیماهای پیشرفته به عربستان سعودی است.

■ **جنبش آزادی‌خواه نقابداران در عربستان اعلام موجودیت کرد:** اخیراً جنبشی به‌نام جنبش آزادی‌خواه نقابداران در عربستان اعلام موجودیت کرد. مردان نقاب دار خواستار کناره‌گیری بن‌سلمان هستند و وضعیت فعلی عربستان سعودی را غیرقابل تحمل توصیف می‌کنند.

• فلسطین

■ **صحتی با عربستان برای خلع سلاح مقاومت نداشتند:**ایم: یکی از رهبران حماس تأکید کرد: این جنبش هیچ‌گونه تماسی با مسئولان سعودی یا فرانسوی در راستای اخبار شایع‌شده در خصوص طرح دو کشور برای خلع سلاح حماس و تبدیل آن به حزبی سیاسی نداشته است.

■ **ابتکار ۳۲ کشور برای رفع محاصره غزه با راهپیمایی به سمت این منطقه:** ائتلافی متشکل از سندیکاها و جنبش‌های همبستگی با غزه و مؤسسات حقوقی بین‌المللی از ۳۲ کشور جهان با حضور بیش از ۱۰ هزار نفر، طرح موسوم به «پیاده‌روی جهانی به غزه» را آغاز کرده‌اند. سیف ابوکشک، رئیس ائتلاف بین‌المللی ضداشغالگری اسرائیل، اهداف این پیاده‌روی را توقف نسل‌کشی ملت فلسطین و تلاش برای ورود کمک‌های انسانی به‌صورت مستقیم و فوری به غزه برای رفع محاصره این منطقه دانست. شرکت‌کنندگان در این راهپیمایی، با هزینه شخصی خود این سفر را انجام می‌دهند. این گروه‌ها به قاهره، منطقه العریش و پس از آن پیاده‌روی به سمت غزه را آغاز خواهند کرد.

به گزارش خبرگزاری حوزه از کرمان، آیت‌الله اعرافی، مدیر حوزه‌های علمیه در سراسر کشور، در همایش «حوزه پیشرو و سرآمد» که با حضور مدیران و اساتید مدارس علمیه کرمان برگزار شد، با اشاره به جایگاه ویژه استان کرمان در تاریخ انقلاب اسلامی، این خطه را سرشار از منابع طبیعی و انسانی نخبه دانست و از خدمات شهید حاج‌قاسم سلیمانی و دیگر شهدا تقدیر کرد.

وی با بیان اینکه کرمان استانی پهناور، سرشار از منابع طبیعی و برخوردار از منابع انسانی خوب، نخبه و فعال است، افزود: این استان پیشگام در نهضت اسلامی و انقلاب اسلامی بوده و همواره چهره‌های بزرگ ملی از آن برخاسته‌اند.

عضو فقهای شورای نگهبان، با اشاره به نقش بی‌بدیل کرمان در تقویم ایران، اسلام و انقلاب اسلامی، تصریح کرد: کرمان به‌برکت خون پاک شهید سرفرازمان حاج‌قاسم سلیمانی، افتخار نام بلند «پایتخت مقاومت» را به دست آورده است.

مدیر حوزه‌های علمیه، کرمان را استانی دانست که در مسیر رشد، تعالی و پیشرفت خود و کشور نقش مؤثری داشته و ان‌شاءالله در ادامه هم خواهد داشت.

وی با اشاره به توصیفات رهبر معظم انقلاب از کرمان به‌عنوان «استان ویژه کشور»، تأکید کرد: مدیریت این استان و شهرهای بزرگ و سرفراز آن باید بیش از بسیاری از مناطق دیگر مورد احترام قرارگیرد.

آیت‌الله اعرافی با اشاره به سفرهای استانی خود در چهار سال اخیر، گفت:

این سفر، هفتادو دومین یا هفتادو سومین سفر استانی بنده است که با هدف پیگیری مصوبات و بررسی اقدامات انجام‌شده صورت گرفته است؛ در سفر قبل، مصوباتی داشتیم که برخی محقق شده و برخی در حال پیگیری است.

عضو مجلس خبرگان رهبری، با تقدیر از رشد و پیشرفت استان کرمان، اظهار کرد: با همت مدیران قبیلی و فعلی استان، شاهد ترقی و پیشرفت نسبتاً خوبی در کرمان هستیم که جای تقدیر و تحسین دارد.

مدیر حوزه‌های علمیه سراسر کشور خاطرنشان کرد: ما در برابر خون شهدا و مجاهدت‌های بزرگان تاریخ مسئولیم و این میراث باید دستمایه‌ای برای تلاش و انگیزه امروز و فردای ما باشد.

آیت‌الله اعرافی عنوان کرد

تاریخ حوزه، آکنده از مجاهدت‌های بی‌پایان عالمان و بزرگان ماست

مرحله مهم را پشت‌سر گذاشته است؛ دوره پیش از نهضت اسلامی، دوره پس از نهضت و دوران پس از انقلاب اسلامی.

شرایط دشوار تولد حوزه علمیه قم در دوران معاصر

مدیر حوزه‌های علمیه، با اشاره به ریشه‌های دوازده‌قرنی حوزه‌های شیعه، به شرایط دشوار تولد حوزه علمیه قم در دوران معاصر اشاره کرد و گفت: قم جدید در زمانی متولد شد که جریان‌های جهانی، منطقه‌ای و داخلی به‌شدت علیه دین فعالیت می‌کردند. فلسفه‌های مادی بر اندیشه‌ها حاکم شده بود و موج الحاد و نوگرایی سکولار در قالب‌های مختلف، بنیان‌های دینی را در سراسر جهان، منطقه و ایران تهدید می‌کرد.

وی با تشبیه این رویداد به معجزه، اذعان کرد: در چنین شرایط سختی، حوزه قم با هویت تمدنی اسلامی سر برآورد؛ همان‌گونه که موسی علیه السلام در برابر فرعون قد علم کرد. این پدیده‌ای بی‌نظیر در تاریخ بود.

دستاوردهای چهار دهه اخیر حوزه‌های علمیه

آیت‌الله اعرافی به دستاوردهای چهار دهه اخیر حوزه‌های علمیه اشاره کرد و گفت: در این مدت کوتاه، نظریه‌های بنیادینی مانند حکمرانی اسلامی، ولایت فقیه، انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی، از دل این حوزه استخراج شد. حوزه‌ای با چنددهزار طلبه، با وجود تمام فشارهای داخلی و بین‌المللی و با کمترین امکانات، توانست نظریات نوینی از قرآن و سنت ارائه دهد که تحقق آرمان‌های پیامبران و اولیای الهی علیهم السلام بود.

دشمنی نظام سلطه با جمهوری اسلامی ناشی از ترس از نفوذ فکری و معنوی آن است

وی با اشاره به گسترش کتمی و کیفی علوم اسلامی پس از انقلاب اسلامی، تصریح کرد: امروز پرچم معارف اهل‌بیت علیهم السلام و علوم دینی در بیش از ۱۰۰ کشور جهان برافراشته شده و روبه‌رروز در حال گسترش است. دشمنی نظام

در گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین برته بررسی شد

رشد و توسعه رسانه‌ای حوزه علمیه در یک‌صدسال اخیر

بوده‌اند؛ رسانه‌هایی که ابتدا در قالب نشریات ظهور یافتند، سپس در شکل رادیو و رسانه‌های صوتی، بعد تلویزیون و در نهایت به عرصه گسترده فضای مجازی راه یافتند. مسئول دبیرخانه قطب‌ها و انجمن‌های علمی حوزه ادمه داد: جالب توجه است که بدانیم، عالمان دینی که در استفاده از بیت‌المال نهایت دقت و احتیاط را دارند، در همان سال‌های ابتدایی قرن اخیر،

سلطه با جمهوری اسلامی نیز ناشی از ترس از همین نفوذ فکری و معنوی است.

• حوزه علمیه کرمان؛ از درخشش علمی تا چالش‌های معیشتی و رسالت اقامه دین

حجت‌الاسلام والمسلمین سلمه‌ای، مدیر حوزه علمیه استان کرمان هم در این همایش، به تشریح دستاوردهای اخیر حوزه‌های علمیه این استان پرداخت.

وی با اشاره به موفقیت‌های اخیر در جشنواره‌های علامه حلی اظهار داشت: در سال‌های اخیر شاهد نتایج بسیار درخشانی در جشنواره‌های علامه حلی بوده‌ایم. به‌تازگی در مدرسه المهدی، پژوهشگران تحت هدایت اساتید کرمانی موفق به کسب رتبه اول کشوری شده‌اند که این موفقیت جای تقدیر و تشکر ویژه دارد.

مدیر حوزه علمیه کرمان، با بیان گزارش مرکز مدیریت استان، از درخشش مدارس علمیه خبر داد و افزود: پنج مدرسه از مدارس استان به‌عنوان مدارس بالاتر از سطح نرمال معرفی شده‌اند. این افتخارات مروهن تلاش‌های طلبه‌های کرمانی است که توانسته‌اند نزدیک به ۸۰۰ امتیاز از ۱۰۰۰ امتیاز ممکن را کسب کنند.

حجت‌الاسلام والمسلمین سلمه‌ای در ادامه، به موضوع جذب حوزویان اشاره کرد و گفت: در زمینه جذب طلبه، استان کرمان عملکردی تحسین‌برانگیز داشته است. پس از کسب رتبه دوم در سال گذشته، امسال هم تاکنون حدود ۵۵۰ نفر داوطلب ثبت‌نام کرده‌اند که این موفقیت، مروهن زحمات آموزش و پرورش، معلمان و به‌ویژه استاد شکیبایی است.

مدیر حوزه علمیه کرمان، با اشاره به‌عنوان «نخبه‌پروربودن و پایتخت مقاومت جهان اسلام» از سوی مقام معظم رهبری برای استان کرمان، خاطرنشان کرد: این عنوان مسئولیت حوزه را سنگین‌تر می‌کند. ما باید همان‌گونه که امام فرمودند، تمدن فرسوده غرب را با برهان باطل کنیم و تمدن نوین اسلامی را جایگزین نماییم. این هدفی است که با تلاش حوزه‌های علمیه کرمان به‌عنوان مرکز نخبگان و پایتخت جهاد و مقاومت محقق خواهد شد.

• ضرورت تقویت مدارس علمیه شهرستان‌ها

حجت‌الاسلام والمسلمین طارم امام جمعه جیرفت هم در این مراسم، با تقدیر از حضور مدیران ارشد حوزه‌های علمیه به‌ویژه آیت‌الله اعرافی و نمایندگان مجلس خبرگان رهبری، بر ضرورت تقویت مدارس علمیه شهرستان‌ها تأکید کرد و گفت: این تقویت باید با برنامه‌ای جامع در ابعاد

آموزشی، علمی، تربیتی و پشتیبانی مالی همراه باشد.

وی با اشاره به وضعیت استان کرمان، خواستار توجه ویژه به مناطق محروم جنوب و شرق این استان شد و ابراز کرد: همان‌گونه که به سیستان و بلوچستان توجه می‌شود، انتظار داریم این نگاه حمایتی به جنوب و شرق کرمان نیز معطوف گردد.

مسئول مدرسه علمیه امام صادق علیه السلام جیرفت، با اشاره به استقبال چشم‌گیر از حوزه‌های علمیه در این مناطق، از فارغ‌التحصیلان موفق یاد کرد که در نهادهای مختلف از جمله آموزش و پرورش، دستگاه قضا و دانشگاه‌ها مشغول به خدمت هستند.

امام جمعه جیرفت به موضوع بازنگری متون درسی اشاره و اظهار کرد: بازنگری کتب درسی با مشارکت اساتید شهرستانی، می‌تواند بر غنای این منابع بیفزاید.

حجت‌الاسلام والمسلمین طارم، بر حق انتخاب استاد توسط طلاب تأکید کرد و یادآور شد: احیای سنت انتخاب استاد توسط طلاب، می‌تواند در ارتقای کیفیت آموزشی مؤثر باشد.

وی با اشاره به مشکلات ناشی از تغییر تقویم آموزشی و اختلاف مدیریتی در برخی شهرستان‌ها، خواستار وحدت رویه در مباحث آموزشی حوزه‌های علمیه شد.

• حوزه‌های علمیه، مسئولیت اجرا و اقامه دین در جامعه را بر عهده دارند

حجت‌الاسلام دقان‌پیر، مسئول امور نخبگان حوزه علمیه استان کرمان نیز در این مراسم، با اشاره به پیام مقام معظم رهبری به‌مناسبت یکصدمین سالگرد بازتأسیس حوزه علمیه قم، بر مسئولیت حوزه‌های علمیه در اقامه دین تأکید کرد.

وی خاطرنشان کرد: مقام معظم رهبری تصریح فرموده‌اند که حوزه‌های علمیه، صرفاً مراکز استخراج معارف دینی نیستند؛ بلکه مسئولیت اجرا و اقامه دین در جامعه را نیز بر عهده دارند. این دیدگاه در پیام ایشان به‌وضوح قابل مشاهده است.

وی از اجرای آزمایشی برخی طرح‌های تربیتی در استان کرمان خبر داد و گفت: این طرح‌ها با هدف شناسایی استعدادهای طلاب و تعیین مسیر رشد آن‌ها، در حال اجراست. نتایج اولیه در برخی مدارس حوزوی نشان داده که این روش‌ها موجب شده، طلاب هرکدام در عرصه‌های تخصصی خود، به جایگاه مناسبی دست یابند.

حجج‌اسلام احمدی و افضلی مدیران مدارس علمیه حضرت ولی‌عصر علیه السلام کهنج و امام مهدی علیه السلام کرمان نیز در این همایش، به بیان نکات و مطالب خود در راستای ارتقای مدارس علمیه استان پرداختند.

کار قرار داد. مراکز تخصصی رسانه‌ای ایجاد شدند و در کنار آن، جشنواره‌ها و رویدادهای ملی و بین‌المللی با موضوع رسانه و دین برگزار گردید. همچنین جوایز تخصصی رسانه‌ای پایه‌گذاری شد که همه این‌ها، نشان‌دهنده بلوغ حوزه در عرصه رسانه است.

این استاد حوزه علمیه قم در پایان خاطرنشان کرد: اگر انقلاب اسلامی امروز دارای چنین دستاوردهای رسانه‌ای است، بی‌تردید بخشی از آن مروهن تلاش کنشگران حوزوی است. بدون حضور حوزه، رسانه‌ها از محتواهای فلسفی، هنری، ادبی، داستانی، نمایشی و تاریخی برگرفته از عمق معرفت دینی بی‌بهره می‌مانند.

دامنه فعالیت‌ها به سطح بین‌المللی گسترش یافت و تربیت نیروی انسانی رسانه‌ای در دستور کار قرار گرفت؛ اما شاید مهم‌ترین دستاورد حوزه در عرصه رسانه، تولید دانش دینی در این زمینه است؛ فقه رسانه، فقه فضای مجازی، فقه کنشگری در رسانه و فضای مجازی از جمله عرصه‌های نوپدید و بسیار ارزشمند به‌شمار می‌آیند.

حجت‌الاسلام والمسلمین برته افزود: حوزه به این سطح نیز بسنده نکرد. این جریان علمی را به یک رشته رسمی تبدیل کرد، آن را در آموزش‌های حوزوی نهادینه ساخت و در ادامه، گفتمان‌سازی رسانه‌ای را در دستور

در محضر نور

حضرت امام جعفر صادق ^{علیه السلام}

يَعِيشُ النَّاشِ يَإِخْسَانِهِمْ أَكْثَرُ مِمَّا يَعْيشُونَ بِإِعْمَارِهِمْ وَ يَمُوتُونَ بِذُنُوبِهِمْ أَكْثَرُ مِمَّا يَمُوتُونَ بِجَالِيهِمْ.

مردم، بیشتر از آنکه با عمر خود زندگی کنند، با احسان و نیکوکاری خود زندگی می‌کنند و بیشتر از آنکه با اجل خود بمیرند، بر اثر گناهان خود می‌میرند.

بخار الانوار، ج ۵، ص ۱۴۰

رئیس مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام

خمینی ^{علیه السلام}، با تبیین ابعاد نظریه ولایت فقیه، آن را برترین الگوی حکمرانی در نظر و عمل دانست و تأکید کرد: این نظریه مبتنی بر فطرت، عقلانیت و معارف وحیانی، ظرفیتی جهانی دارد.

به گزارش خبرگزاری حوزه، آیت‌الله محمود رجبی در سلسله نشست‌های «هندسه قدرت نظام اسلامی» که در سالن اجتماعات مؤسسه امام خمینی ^{علیه السلام} قم برگزار شد، در تبیین محور «درآمدی بر نظریه ولایت فقیه» گفت: نظریه ولایت فقیه در مقام تئوری‌پردازی، برترین نظریه حکمرانی و نیز در مقام عمل، طبق تجربه عینی، کارآمدترین نظریه حکمرانی به‌شمار می‌رود.

رئیس مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ^{علیه السلام} افزود: این نظریه در سطحی فراتر از فرهنگ شیعه و اهل‌بیت ^{علیهم السلام} و فراتر از فرهنگ اسلام و در سطح جهانی قابل عرضه متناسب با فضای فرهنگی هر جامعه‌ای است.

ولایت فقیه؛ نظریه‌ای فطری، عقلانی و جهانی در حکمرانی مطلوب

آیت‌الله رجبی عنوان کرد: اگر بخواهیم این نظریه را در افقی وسیع‌تر مقوله‌بندی کنیم، در سطح جهانی به‌عنوان کارآمدترین نظریه در مقام نظر و عمل نیز قابل عرضه است؛ یعنی ویژگی‌هایی که برای ولی‌فقیه در مقام نظریه‌پردازی ذکر شده، ویژگی‌هایی برخاسته از فطرت انسان، قدرت عقلانی و معارف وحیانی است.

وی تصریح کرد: آنچه در این نظریه آمده، چه ویژگی‌های ولی‌فقیه و چه سایر اصول و بنیان‌هایی که راجع به این نظریه مطرح شده، قابل توسعه است.

عضو شورای‌عالی حوزه‌های علمیه گفت: نظریه ولایت فقیه اگر به‌درستی تحلیل شود، در همه جوامع بشری کارآمد است؛ برای مثال ویژگی عدالت در فرهنگ شیعی یک معنا دارد؛ اما یک معنای وسیع‌تر هم دارد؛ چون امری فطری است و در سطح جوامع اسلامی و حتی وسیع‌تر در بین پیروان ادیان آسمانی و در سطحی وسیع‌تر در بین انسان‌هایی که براساس فکر و اندیشه و

مؤسسه کتاب‌شناسی شیعه برگزار کرد

مراسم رونمایی از کتاب «مرد تدبیر و مدارا»

مراسم رونمایی از کتاب «مرد تدبیر و مدارا» با حضور آیات، رضا استادی، سیداحمد خاتمی، سیدعلی و حجت‌الاسلام والمسلمین سیدمصطفی محقق داماد و دیگر فضلا در مؤسسه کتاب‌شناسی شیعه برگزار شد.

نشست هم‌فکری واحد تدوین با حضور اکثریت اعضاء دفتر مجمع نمایندگان طلاب و فضلالی حوزه علمیه قم برگزار شد.

به گزارش خبرگزاری حوزه، جلسه واحد تدوین با حضور اکثریت اعضا در دفتر مجمع نمایندگان طلاب و فضلالی حوزه علمیه قم برگزار شد.

در این نشست، حجت‌الاسلام والمسلمین حیادر، رئیس واحد تدوین گزارشی از جلسه اخیر با هیأت‌رئیسه مجمع ارائه و موارد توافق‌شده را تشریح کرد.

نظریه ولایت فقیه

کارآمدترین الگوی حکمرانی در سطح جهانی

مردم بود و اگر مردم نبودند، نهضت به پیروزی نمی‌رسید، در مقام نظر، این نظریه چنین ظرفیتی را دارد و در مقام عمل، این ظرفیت می‌تواند در صحنه جامعه، ظرفیت عینی بیافریند.

آیت‌الله رجبی گفت: محور دوم بحث رابطه امت با امام است؛ امام به‌خوبی توانست، رابطه مستحکمی بین خود و امتش برقرار کند و این برخاسته از اعتقادی بود که امام براساس موازین دینی به‌عنوان متخصص در حوزه دین داشت و اعمال کرد؛ امام تعالیم قرآنی را به‌خوبی فراگرفته بود.

وی ادامه داد: امام ^{علیه السلام} می‌دانست اگر این نهضت می‌خواهد به ثمر برسد، باید مردم در صحنه باشند و این‌گونه رابطه امام و امت مستحکم شود و از آغاز نهضت تا پیروزی و بعد از پیروزی، امام مدام این رابطه را تقویت کرد.

رئیس مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ^{علیه السلام} بیان کرد: دفاع از محرومین یکی دیگر از ویژگی‌های امام بود و مدام از کوخ‌نشینان سخن گفتند. این بیانات احساسی امام، پیوند بین امام و امت را مستحکم کرد و این بیانات، براساس آموزه‌های دینی بود.

وی عنوان کرد: این پیام دینی در این نظریه منجلی است که توانست، رابطه امت با امام را مستحکم کند و اگر این رابطه در هر مقطعی دچار مشکل می‌شد، کار سخت می‌شد. رهبری نیز چنین محبوبیتی میان امت دارد و دل‌سوزی ایشان برای آحاد ملت بر کسی پوشیده نیست. آیت‌الله رجبی خاطرنشان کرد: عرصه دیگری که در نظریه حکمرانی موفق نیاز نظام است، انسجام درونی و استحکام درونی نظام است. براساس نظریه ولایت فقیه در فرهنگ دینی، معتقدیم همه باید در مسیر ولایت حرکت کنند؛ درواقع سطوح حکمرانی ما به ولایت منتهی می‌شود.

عضو مجلس خبرگان رهبری گفت: اگر بناست انسجامی در جامعه حاکم شود، در سایه ولایت است؛ ولی فقیه به‌عنوان نایب امام زمان ^{علیه السلام} مطرح است و ما ولایت‌مداری را در شخصیت‌هایی چون سیدحسن نصرالله و حاج قاسم سلیمانی و آیت‌الله مصباح ^{علیه السلام} می‌بینیم که مدار حرکت درست به سوی سعادت را ولایت می‌دانستند و به‌لحاظ معرفتی، اعتقادی و انگیزشی به آن معتقد بودند؛ زیرا این ولایت است که انسجام درونی را ایجاد می‌کند.

وظیفه حکمران دینی؛ حفظ انسجام، مقابله با دشمن، حمایت از محرومان

رئیس مؤسسه امام خمینی ^{علیه السلام} تصریح کرد: تأکید امام بر وحدت کلمه و امت و وحدت بین اقشار مختلف و قوای سه‌گانه برای پاسداری از

سخن بزرگان

امام خمینی ^{علیه السلام}

حب و بغض مردم ضعیف، شهوت و اسم نزد بندگان ناچیز، چه فایده ای دارد. فرضا فایده داشته باشد،

یک فایده ناچیز جزئی چند روزه است. ممکن است این حب عاقبت کار انسان را به ریا برساند و خدای نخواستہ آدم را منکر و منافق و کافر کند؛ اگر در این عالم رسوا نشود، در آن عالم در محضر عدل ربوبی پیش بندگان صالح خدا ... رسوا شود؛ رسوایی آن روز را نمی دانی چه رسوایی است.

شرح چهل حدیث امام خمینی

آیت‌الله رجبی عنوان کرد

نظریه ولایت فقیه

کارآمدترین الگوی حکمرانی در سطح جهانی

انسجام درونی است؛ اینکه رهبری می‌فرمایند: باید یک صدا از مجموعه نظام بیرون بیاید، برای حفظ انسجام درونی است.

وی ادامه داد: هر دولتی روی کار آمده، رهبری معظم حمایت از آن را وظیفه خود دانستند؛ مردم ممکن است چیزهایی از دولت ببینند که از آن زده شوند و انسجام ممکن است دچار خدشه شود. در طول انقلاب این بیانات و موضع‌گیری‌های ولایت بوده که انسجام را حفظ و اصل وحدت، توطئه‌های دشمنان را خنثی کرده است.

آیت‌الله رجبی بیان کرد: انقلاب بر اساس اصول و ارزش‌هایی شکل گرفته و بقای نظام براساس این اصول و ارزش‌هاست و یکی از وظایف اصلی حاکم اسلامی در نظام، حفظ آن است و نمود عملی ولایت فقیه این است که توطئه دشمنان را خنثی کرده است.

عضو شورای‌عالی حوزه‌های علمیه ادامه داد: حفظ نظام از اوجب واجبات است و در این‌باره حکمران اسلامی بیشترین وظیفه را دارد. او بیش از همه مسئول است و بیش از همه باید نگران باشد و بیش از همه باید تدبیر کند.

رئیس مؤسسه امام خمینی ^{علیه السلام} خاطرنشان کرد: ما وظیفه داریم که رهنمودهای رهبری معظم را با دقت و مشکافانه و عاشقانه فهم و پیگیری کنیم؛ دستورات ایشان شبیه دستورات پیامبر ^{صلی الله علیه و آله} در تنگه احد است؛ اگر غفلت کنیم، نظام در اصول بنیادینش دچار مشکل می‌شود. هم امام و هم رهبر عزیز در این مسائل حساس بوده و هستند.

وی تصریح کرد: مقابله با دشمنان و مقاومت و استکبارستیزی از متن دین برخاسته و حکمران دینی، یکی از وظایف اصلی‌اش استکبارستیزی است؛ جامعه‌ای که استکبارستیز نباشد، بیمار است.

عضو مجلس خبرگان رهبری عنوان کرد: شکست‌هایی که در عرصه بین‌المللی ایجاد شده، برای این است که استکبارستیزی ضعیف شده است و هر جا طمعی برای دشمن بوده، استکبارستیزی رنگ باخته یا احساس کرده‌اند که رنگ باخته است. در این باره یک نظریه دارم؛ اینکه اگر دشمنان ما احساس نمی‌کردند و طمعی برای آنها از موضع‌گیری‌های برخی از مسئولان ایجاد نمی‌شد، تأکید بر مذاکره نمی‌کردند. اگر می‌دانستند در مذاکره چیزی به دست نمی‌آورند، اصرار نمی‌کردند.

رئیس مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ^{علیه السلام} اظهار کرد: هرجا در عرصه بین‌الملل دچار رکود شدیم، معلول رنگ‌باختن استکبارستیزی است.

این اثر با مقدمه‌ای از مؤلف درباره

ویژگی‌های کتاب آغاز می‌شود و در طلیعه آن، روزشماری از زندگی آیت‌الله‌المظلمی حائری یزدی ^{رحمته الله علیه} و بخشی از رویدادهای دوران حیات ایشان ارائه شده است.

مطالب در پنج باب تنظیم شده است و شامل مباحثی جامع و دقیق راجع به تقریرات دروس آیت‌الله حائری، بررسی جامع آثار علمی ایشان و معرفی مخطوطات به‌جای‌مانده از ایشان می‌باشد.

اهم مصوبات جلسه

– با موافقت هیأت‌رئیسه، مقرر گردید طرح «واحد منابع پایدار» برای بررسی‌های تکمیلی به کمیسیون مالی ارجاع شود. این تصمیم طی ابلاغ رسمی از سوی هیأت‌رئیسه تأیید شده است؛
– برگزاری دوره آموزشی طرح‌نویسی برای اعضای کمیسیون‌ها در دستور کار قرار گرفت؛
– با توجه به ضرورت ارتقای مهارت‌های تخصصی در نگارش طرح، با توجه به حضور اساتید مجرب برگزار خواهد شد؛
– شرکت در این دوره برای تمامی اعضای مجمع آزاد است. با

افوجوزة

- سال بیست و سوم • شماره ۸۴۲
- دوشنبه ۱۲ خرداد ۱۴۰۴
- ۱۲ صفحه • ۵۰۰۰ تومان

<div><div>• صاحب امتیاز: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه</div><div>• مسئول مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه: رضاستمی</div><div>• سرمدیر: رمضانعلی عزیزی</div><div>• ناشر: ۳۲۹۰۱۵۲۳</div><div>• صندوق پستی: ۳۷۱۸۵/۴۳۸۱</div><div>• نشانی: قم، بلوار جمهوری اسلامی، کوچه ۲، پلاک ۱۵</div><div>• پایگاه اینترنتی: www.ofoghhawzah.ir</div><div>• پست الکترونیک: info@ofoghhawzah.ir</div><div>• کارشناس فنی چاپ: مصطفی اویسی</div><div>• چاپ: صمیم (۴۲) ۶۵۵۸۶۸۰</div></div>

عطریار

نشانی از تو

فخرالدین عراقی

خوشا دردی‌ا که درمانش تو باشی
خوشا راهی‌ا که پایانش تو باشی
خوشا چشمی‌ا که رخسار تو ببند
خوشا ملکی‌ا که سلطانش تو باشی
خوشا آن دل‌ا که دلدارش تو گردی
خوشا جانی‌ا که جانانش تو باشی
خوشی و خرمی و کامرانی
کسی دارد که خواهانش تو باشی
چه خوش باشد دل امیدواری
که امید دل و جانش تو باشی
همه شادی عشرت باشد، ای دوست
در آن خانه که مهمانش تو باشی
گل و گلزار خوش آید کسی را
که گلزار و گلستانش تو باشی
چه باک آید زکس! آن را که او را
نگهدار و نگهدانش تو باشی
میرس ازکفر و ایمان بی دلی را
که هم کفر و هم ایمانش تو باشی
برای آن به ترک جان بگوید
دل بیچاره، تا جانش تو باشی
«عراقی» طالب درد است دایم
به بوی آنکه درمانش تو باشی

یادداشت

«در حریم حج»

استاد جواد محمدی

حج، حریم امن خداست.

هرکه ساکن این حریم و حرم شد، به سکون نفس رسید. هرکه در سایه این بیت نشست، خُنکای یقین را حس کرد. هرکه مقیم این خانه شد، مقام یافت.

هرکه در این مدرسه نام نوشت، مشق او «بندگی» شد و خُطش خلوص گشت و تکلیفش، «طاعت» و امتحانش توبه و قبولی‌اش «بندگی».

حج، دریایی است موج‌خیز و گهرساز که در اعماقش، مرواریدهای «عرفان» نهفته است.

حج، ندایی است پیچیده در گوش زمان و اعماق تاریخ، ضیافتی است با میزبانی خدا و دعوت ابراهیم ^{علیه السلام} و سفرهای است گسترده، پراز غفو و غفران.

حج، رمز وحدت و همبستگی است، تا «امت محمدی» را در برابر «کفر جهانی» بسیج کند

و مدرسه‌ای است، برای تربیت موحدان مجاهد و بازاری است برای مشتریان آخرت و ابدیت.

اگر جان‌ها کاه باشد، کعبه کهرباست و اگر دل‌ها تشنه باشد، حج، زمزم ایمان است و اگر حرکتی خدایی باشد، کعبه، نقطه پرگار این دایره قدسی است.

برجسته آیت‌الله حائری، بخش دیگری از

کتاب است. باب چهارم، مآخذشناسی آیت‌الله حائری، دارای سه‌بخش کتاب‌های مستقل، مشتمل و مطبوعات که به‌صورت جامع بیان گردیده است.

در بخش پایانی کتاب، مهم‌ترین اشتباهات موجود در زندگی‌نامه‌های پیشین آیت‌الله حائری مورد بررسی و تصحیح قرار گرفته است؛ درواقع، یکی از امتیازات بارز این اثر، اصلاح خطاهای تاریخی در زندگی‌نامه‌های موجود درباره مؤسس حوزه علمیه قم می‌باشد.

این حال، حضور حداقل یک نماینده از هر کمیسیون، ترجیحاً از میان اعضای هیأت‌رئیسه آن کمیسیون، الزامی خواهد بود.

در بخش پایانی جلسه، اعضا به بررسی محورهای بیانیه و پیام مقام معظم رهبری پیرامون یکصدمین سال بازتأسیس حوزه علمیه پرداختند.

در این راستا مقرر گردید واحد تدوین، با همکاری سایر واحدها و کمیسیون‌های مجمع، طرح‌ها و پیشنهادات مرتبط با بیانیه مذکور را تهیه و جهت بررسی و تصویب به مجمع ارائه نماید.